

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Karolína Bláhová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOSOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POLITICKÁ A HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE ZEMÍ JIŽNÍ
AMERIKY

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph.D

Autor práce: Karolína Bláhová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 4.

2011

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 SB. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáváním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. dubna 2011

.....
Karolína Bláhová

Poděkování:

Děkuji slečně Mgr. Petře Karvánkové Ph.D za odborné vedení, rady, pomoc a průběžné konzultace, poskytnuté během vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat rodičům Aleně a Janovi Bláhovým a sestře Tereze Bláhové za celkovou podporu v průběhu vypracování práce. Děkuji také Mgr. Michalu Vančurovi Ph.D, bez jehož záštity bych bakalářskou práci nemohla provést pod Katedrou Geografie.

ANOTACE

Předložená bakalářská práce pojednává o vývoji a současnosti mezinárodních vztahů mezi zeměmi v Jižní Americe. Vývoj vztahů a důvody, které vedly k současnému dění na jihoamerické politické scéně. Cílem je upozornit na politický dialog mezi těmito státy, jež ovlivňuje vývoj jak jednotlivých států, tak celého subkontinentu. První část obsahuje rozbor literatury a cizojazyčných zdrojů. V druhé části autorka zmiňuje politický a hospodářský vývoj jednotlivých států. V další části se věnuje důležitým organizacím působícím v Jižní Americe a na závěr zhodnotí celkovou situaci a zaměří se na postavení států v těchto organizacích.

ABSTRACT

The Bachelor Thesis entitled 'Politic and Economic Cooperation of Countries in South America' describes the critical situations that have happened in South America, and somehow influenced the evolution of the countries. In the first part the author describes her means of using different sources to write the thesis. The next part is dedicated to the historic evolution of the countries in politics and in their economies. Third part contains information about organizations created on the sub-continent of South America. Author compares the positions in the organization and at the end of the thesis evaluates the influences of their actions on the member countries.

OBSAH

Úvod	9
1. Rozbor použité literatury	11
1.1 Rozbor časopisů věnovaných Jižní Americe	12
2. Charakteristika politického a ekonomického vývoje států Jižní Ameriky	13
2.1 Jižní Amerika	13
2.2 Chile	14
2.2.1 Chile v 19. a 20. století	14
2.2.2 Chile ve 21. století	18
2.3 Argentina	19
2.3.1 Argentina v 19. a 20. století	19
2.3.1 Argentina ve 21. století	22
2.4 Brazílie	23
2.4.1 Brazílie v 19. a 20. století	23
2.4.2 Brazílie ve 21. století	27
2.5 Uruguay	28
2.5.1 Uruguay v 19. a 20. století	28
2.5.2 Uruguay ve 21. století	30
2.6 Paraguay	30
2.6.1 Paraguay v 19. a 20. století	30
2.6.2 Paraguay ve 21. století	31
2.7 Venezuela	32
2.7.1 Venezuela v 19. a 20. století	32
2.7.2 Venezuela ve 21. století	34
2.8 Bolívie	35
2.8.1 Bolívie v 19. a 20. století	35
2.8.2 Bolívie ve 21. století	36
2.9 Peru	36
2.9.1 Peru v 19. a 20. století	36
2.9.2 Peru ve 21. století	37
2.10 Ekvádor	37
2.10.1 Ekvádor v 19. a 20. století	37

2.10.2 Ekvádor v 21. století	38
2.11 Kolumbie	38
2.11.1 Kolumbie v 19. a 20. století	38
2.11.2 Kolumbie ve 21. století	39
3. Přehled politických a hospodářských organizací na jihoamerickém kontinentu	39
3.1 Hospodářské organizace působící na jihoamerickém kontinentu	40
3.2 Andské společenství	40
3.3. MERCOSUR	41
3.3.1 Vztah mezi MERCOSUR a Andským společenstvím	42
3.4 UNASUR	43
3.4.1 Institucionální struktura	44
3.4.2 Činnosti UNASURu	45
Závěr	49
Resumen (Español)	50
Resumé (English)	53
Přílohy	55
Odkazy	64
Seznam použité literatury	65

ÚVOD

Jihoamerické státy v poslední době začaly utužovat vnitřní politické vztahy mezi jednotlivými zeměmi mající velký vliv na vývoj zahraničního trhu. Ať už je to rostoucí moc největšího státu Brazílie, nebo levicová diktatura Hugo Cháveze ve Venezuele, všechny státy se snaží zorganizovat mezinárodní dialog, který by napomohl mezinárodnímu postavení nejen jednotlivých států, ale i celé oblasti. Tento dialog se odráží ve vzniku mezinárodních uskupení vznikající v Jižní Americe. Není to však jednoduché. Mnoho států se stále musí vyrovnávat se změnou jejich vnitřní politické scény po dlouholetých diktaturách. Dalším přítěžujícím faktorem je chudoba a kriminalita dominující téměř na celém kontinentu, stále ještě trvající ozbrojené konflikty, např. v oblasti Kolumbie a Venezuely nebo hospodářská konkurence dvou gigantů Jižní Ameriky – Argentiny a Brazílie. Také geografická poloha a geologická stavba jsou další ze zaručujících faktorů ovlivňující rozvoj jednotlivých států. Na kontinentu můžeme nalézt opuštěná místa bohatá na nerostné suroviny, avšak chudoba obyvatel a často právě nepřístupná geografická poloha zabraňuje přístupu k nim a jejich hospodářskému využití. Již zmíněný politický dialog by měl v budoucnosti tyto faktory eliminovat, a tím uvolnit cestu rozvoji v celé oblasti.

Tato práce je věnována budoucnosti Jižní Ameriky, která z podstaty logiky závisí, mimo jiné, na jejím historickém a politickém vývoji, jež bude zpracován v druhé části práce formou popisu historického vývoje jednotlivých států. Rovněž se bude věnovat jejich aktuální vnitřní politickou a ekonomickou situaci, podrobněji vysvětlí situace v ekonomicky silnějších zemích. Této kapitole však bude předcházet rozbor využití literatury, ke zpracování práce, kde jsou rozepsány hlavní zdroje jak cizojazyčné, tak česky psané, důležité pro podložení fakt popisovaných v bakalářské práci.

Poslední část hlavního textu bude věnována třem mezinárodním organizacím vedoucí k onomu politickému dialogu, a tedy celkové integraci všech zemí v regionu. Jsou to Andské společenství, MERCOSUR (Mercado Común del Sur) a UNASUR (La Unión de Naciones Suramericanas), i jiná společenství. Popíší jejich vývoj od samotného vzniku do současnosti, jejich působení na mezinárodní scéně, pravidla a organizační strukturu.

V závěru práce je zhodnocena celková historie snahy o jihoamerickou integraci, faktory, které na ni negativně, či pozitivně působí a směry, kterými se tato integrace ubírá. Jsou zmíněny také vztahy jihoamerického celku s USA, Evropskou unií a iberoamerickými summity¹.

Cílem práce je upozornit na Jižní Ameriku jako na globálně rostoucí ekonomickou oblast s velkým potenciálem. Můžeme říci, že obdobný potenciál najdeme např. v Číně. Pro tyto důvody by neměla být jeho důležitost opomíjena a ignorována. Zda je tento úkaz pozitivní či negativní ukáže čas.

¹ Iberoamerický summit je každoroční setkávání se hlav států a vládních představitelů 22 zemí Latinské Ameriky a Evropy, jejichž úředními jazyky jsou španělština a portugalština. Je to fórum, jehož cílem je projednávat dění na mezinárodní politické scéně a tím posílit vzájemnou spolupráci mezi regiony. Členské státy jsou: Argentina, Bolívie, Brazílie, Chile, Kolumbie, Costa Rica, Kuba, Ekvádor, El Salvador, Španělsko, Guatemala, Honduras, Mexiko, Nicaragua, Panama, Peru, Paraguay, Portugalsko, Dominikánská republika, Uruguay, Venezuela a Andorra.

1. ROZBOR POUŽITÉ LITERATURY

K vypracování bakalářské práce byly využity různé česky psané i cizojazyčné zdroje. Pro zpracování druhé kapitoly, zabývající se historií regionu je využito šestnácti svazkové studie *Historia de América Latina*, provedené LESLIE BETHELLEM (2003). Svazky jsou rozděleny podle jednotlivých regionů, v předložené práci jsou zdrojem především díly *América Latina Independiente, 1820 – 1870*; *América Latina Economía y Sociedad, 1870 – 1930*; *América del Sur, 1870 – 1930* a *El Cono Sur desde 1930*. Studie se věnuje především historii, kultuře a ekonomické situaci zemí a regionů v daném období. Z cizojazyčných výtisků jsou také zahrnuty informace ze španělských novin *El País* a *ABC*. Deník *El País* se zabývá převážně situací na severozápadě Jižní Ameriky a problémům v příhraničních oblastech Kolumbie a Venezuely (viz kapitola 2.6.1). Informace jsou doplněny poznámkami z českých výtisků z knihy *Chile* (CHALUPA, J., 2006), *Brazílie* (KLÍMA, J., 2003) a dodatky z *Encyklopedie Diderot* (1999), *Encyklopedie Moderní Historie* (PEČENKA, M., LUŇÁK, P., a kol. 1999) a *Amerika v Proměnách Staletí* (OPATRŇY, J., 1998)

Následující kapitola pojednávající o mezinárodních organizacích, MERCOSUR, UNASUR a Andské společenství je zpracována na základě aktuálních prověřených internetových zdrojů. Jedná se o oficiální webové stránky daných organizací (<http://www.mercosul.gov.br>, <http://www.comunidadandina.org>, <http://www.pptunasur.com/>) aktualizované o internetová média, která jsou uvedena v seznamu použité literatury. V České republice se jihoamerickému dění věnuje především Katedra Iberoamerikanistiky na Karlově Univerzitě v Praze a katedra Latinskoamerické politologie na Univerzitě v Hradci Králové.

Články o problematice Jižní Ameriky můžeme nalézt i v českých výtiscích *Mezinárodní politika* (měsíčník vydávaný Ústavem mezinárodních vztahů v Praze), který se věnuje politickému dění ve světě i v České republice. Články o Jižní Americe v tomto výtisku většinou pojednávají o problematice drogových gangů v Kolumbii (ročník XXXIV, 1/2010), dopadu současné celosvětové ekonomické krize na státy Jižní Ameriky (Ročník XXXIII, 3/2009), problematice přiklonění se jednotlivých států k levostranné politice (Ročník XXXII 12/2008), problematice krize v Bolívii (Ročník XXXII 6/2008) a nástupu prezidentky Michelle Bacheletové do chilského prezidentství (Ročník XXXII 4/2008). Čtvrtletník *Geografické rozhledy* (vydávaný Českou geografickou společností), se věnuje zejména kulturou, biodiverzitou a geologické

stavbě rozložení amerického subkontinentu. Vzhledem k jeho hlavnímu zaměření, které slouží zejména jako didaktická pomůcka k výuce zeměpisu a zabývá se novými geografickými poznatky, téma Jižní Ameriky zahrnuje pouze nepatrné procento témat uvedených v tomto časopise. Z výtisku byly prověřeny ročníky od roku 1992, z nichž specializovaný na Jižní Ameriku byl ročník 4/1996 – 1997. Věnuje se v něm nejzákladnějším tématům a problematikám v Jižní Americe. Aglomerace São Paula, nekonečné téma o drogách v andských zemích, urbanizacím a slumům (viz odkaz 30). Zmínky o Jižní Americe můžeme nalézt v dalších sedmi číslech tohoto časopisu.

1.1 Rozbor časopisů věnujících se Jižní Americe

El País je deník, který vychází ve Španělsku. Zaobírá se zejména politickými situacemi právě ve Španělsku, ale i na mezinárodní scéně. K tématu bakalářské práce jsou zhodnoceny zejména rubriky týkající se Latinské Ameriky a problematik nejvíce zmiňovaných v těchto rubrikách.

Problematika	El País	Mezinárodní politika	Geografické rozhledy
Téma drogy	95%	1%	0%
Amazonský prales	10%	0%	5%
MERCOSUR	40%	0%	0%
UNASUR	20%	0%	0%
Andské společenství	10%	0%	0%
Venezuela X Kolumbie	95%	2%	0%
Chudoba	10%	1%	2%
Ostatní	5%	2%	3%

Vzhledem k zaměření je až překvapivé, že časopis Mezinárodní politika se dění kolem jihoamerické politické scény zabývá velmi nepatrně. Na druhou stranu je pochopitelné, že pro Českou republiku jsou jiné oblasti světa více důležité. Naopak deník El País k latinskoamerickému dění přikládá velký důraz, což dokazuje, jak důležitá je pro Španělsko spolu práce právě s tímto regionem. Na základě iberoamerických summitů můžeme tedy předpokládat velmi úzkou spolupráci těchto dvou celků. Nejvíce zmiňovaným tématem je problematika sporu mezi Venezuelou a Kolumbií, která je popsána v kapitolách Venezuela 2.7 a Kolumbie 2.10. Informace z El País byly čerpány z doby mého studijního pobytu ve Španělsku a z oficiálních internetových portálů www.elpais.com. Údaje z časopisu Mezinárodní politika z internetového zdroje www.iir.cz za poslední 3 roky. Geografické rozhledy jsou zpřístupněné na Katedře Geografie Pedagogické fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Byly prohledány čtvrtletníky od roku 1992 do 2011.

2. CHARAKTERISTIKA POLITICKÉHO A EKONOMICKÉHO VÝVOJE STÁTŮ JIŽNÍ AMERIKY

První část bakalářské práce je věnována zejména politickému vývoji jednotlivých států Jižní Ameriky od 20. let 19. století, kdy byly v jednotlivých zemích vyhlášovány nezávislosti nad Španělskem či Portugalskem. Jsou zmiňovány faktory a tendence změn politického smýšlení a ideologií jednotlivých zemí. Ohled je kladen nejen na vývoj a jejich postavení ve světové politice a jeho vliv právě v dané oblasti Ameriky, ale také na vztahy a konflikty mezi těmito státy jako takovými. Rovněž je zde zmíněno současné postavení jednotlivých států na domácí i zahraniční půdě a jejich členství a úlohy v různých jihoamerických organizacích.

Důraz je kladen zejména na situace důležité z politicko – historického hlediska a zároveň na ty situace, které by mohly ovlivnit budoucí vývoj jednotlivých států.

2.1 Jižní Amerika

Jižní Amerika tvoří součást geografického kontinentu Amerika. Jeho rozloha je 17 843 000 km². Na jeho území se rozkládá jižní pásmo pohoří Kordillery (Andy), které je využito zejména k těžbě nerostných surovin. Amazonský prales leží na severním území subkontinentu

V Jižní Americe leží celkem 12 samostatných suverénních států (Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Guyana, Chile, Kolumbie, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay a Venezuela) a tři závislá území (Francouzská Guyana, Malvíny a ostrovy Jižní Georgie a Sandwichovy ostrovy), viz Příloha 1.

Z hlediska státního zřízení jsou všechny státy prezidentskými republikami, mezi federativní republiky patří Brazílie, Argentina a Venezuela. Ostatní země patří mezi státy unitární. Při dělení států do skupin podle stupně vyspělosti a struktury ekonomiky s ohledem na ostatní státy světa se v Jižní Americe vymezují 2 stupně: *rozvojové státy na vyšší úrovni vývoje*: Brazílie, Argentina, Chile, Venezuela, Uruguay; a *rozvojové státy na střední úrovni vývoje* - Peru, Kolumbie, Surinam, Ekvádor, Paraguay, Bolívie, Guyana, Francouzská Guyana (MIČKOVÁ K., FILIPOVÁ L., VANČURA M., 2007).

Plošně největším státem Jižní Ameriky je Brazílie s hlavním městem Brasílií, ve kterém sídlí vláda v čele s brazilským prezidentem (v současné době Dilma Rousseffová). Obchodně nejdůležitější město a centrum veškerých průmyslových odvětví Brazílie je však São Paulo (počet obyvatel: 11 miliónů, téměř 20 miliónů celá metropolitní oblast)². Je to největší a jedno z nejdůležitějších měst v Jižní Americe. Přesto se však v žebříčku HDP řadí až na 5. místo s 10 466 dolarů na osobu (k roku 2009). Stát s největším HDP na osobu je Chile (14 529 \$/os., 2009). Zatímco nejnižší hodnotu HDP vykazuje Guyana (přes 4000 \$/os. 2009)³. Viz Příloha 2.

2.2 Chile

2.2.1 Chile v 19. a 20. století

V 19. století patřilo Chile k jednomu z nejbohatších států Jižní Ameriky, především díky jeho výhodné geografické poloze a velkým zásobám nerostných surovin. Z těchto důležitých surovin především měď a ledek zajišťovaly chod a bohatství celé země. Samotní Chileané dokonce do 20. let 20. století nebyli povinni platit přímé daně (CHALUPA, J. 2006). Zájem USA o chilské suroviny byl v této době

² <http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/>

³ Po vyhlášení nezávislosti v roce 1966 byla v Guyaně nastolena socialistická diktatura, která vedla ke znárodnování průmyslu a k obrovské zadluženosti země. Po smrti Fornese Burnhama tehdejšího prezidenta v roce 1985 se opět začala rozvíjet. Tempo tohoto rozvoje je však zpomaleno investiční nedůvěryhodností. Guyana závisí na exportu cukru, zlata a bauxitu.

obrovský a Chile tak bylo na předním postu mezi státy Jižní Ameriky v oblasti ekonomiky. V období první světové války zaujal tento stát neutrální postavení. Ve dvacátých letech 20. století se však neubráníl vlivu Sovětského Svazu a socialistická politická uskupení se vmísila mezi liberály a konzervativce (jediné dvě strany do té doby bojující o vládní moc). Začal tak politicko-ekonomický boj mezi doposud existujícími dvěma společenskými třídami (nižší a vyšší kasty). Pro vyšší třídu byly např. zavedeny přímé daně. Také se začala objevovat sociální legislativa a politika už nebyla záležitostí týkající se pouze oligarchů z vyšších vrstev, ale politické záležitosti se dostaly i do ulic mezi obyčejný lid. V letech 1879 – 1883 se musel stát vyrovnat s válečným konfliktem, tzv. „ledkovou válkou“⁴, na jehož konci území, o které se bojovalo, získalo Chile a stalo se nejbohatší jihoamerickou zemí, zatímco Bolívie ztratila přístup k Tichému oceánu.

Po pádu newyorské burzy v roce 1929 se Chile postavilo do žebříčku nejvíce postižených zemí světovou krizí. Mezinárodní obchod s mědí a ledkem klesl o 80% (CHALUPA, J., 2006), bylo zavřeno mnoho továren a následovala vysoká nezaměstnanost. Začátek třicátých let 20. století tedy provázely úpadek životní úrovně obyvatel a politická nestabilita. V roce 1931 se v prezidentské pozici vystřídalo 5 prozatímních hlav státu. V roce 1932 byl do čela státu zvolen Arturo Alessandri. Do konce svého prezidentského období se spíše soustředil na industrializaci země a na postupné vyrovnávání se s ekonomickou krizí, a proto mezinárodní domluvy a zájmy nebyly aktuálním tématem.

V průběhu druhé světové války se Chile opět postavilo na pozici neutrálního státu. Ke konci války však na požádání USA přerušilo diplomatické kontakty s Německem, Japonskem i Itálií. Během války a v poválečném období se země věnovala převážně zavádění metalurgického průmyslu a hledáním dalších nerostných surovin, např. ropy. Tyto skutečnosti opět způsobily přísun amerických investic do země. Po II. světové válce byl na politické scéně zahájen boj proti levicovým ideám a jejich přívrženci byli pozavíráni v internačních táborech, kde se poprvé objevila krutost budoucího diktátora Pinocheta. V té době se také řešila otázka emancipace žen, které od roku 1949 mohly volit v parlamentních a prezidentských volbách. Po neúspěšném

⁴ Tichomořská válka, někdy také zvaná „válka o ledek“: hranice andské provincie Atacama nebyly přesně vymezeny a docházelo tak ke sporům mezi Chile a Bolívií (ve spojení s Peru), které vyvrcholily v únoru 1879 obsazením přístavu Antafagasta v Chile. Chile obsadilo celou Atacamu a dobylo až hlavní město Peru – Limu. 20. 10. 1883 muselo Peru přijmout podmínky příměří, kterými ztratilo provincie Tarapaca, Tacna a Arica. Prozatímní mírová smlouva s Bolívií byla uzavřena v roce 1884 a ztratila Bolívie přístup k moři (PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol. 1999).

inflačním období Carlose Ibañeze nastala poklidná vláda Jorge Alessandriho, kterému se podařilo zlepšit situaci chilské inflace. Ani jeho vláda se však neobešla bez problémů na poli středních a nižších vrstev (chudoba, nevzdělanost, nezaměstnanost, atd.).

Léta 1964 – 1979 datují období tzv. „Svobodné revoluce“, ve kterém byl u moci Eduard Frei Montalvo. V momentě, kdy se dostal do čela státu (r. 1964), obchod s mědí byl na vysoké úrovni a prosperoval. Ceny tohoto kovu na světových trzích dosahovaly neuvěřitelných hodnot. Frei Montalvo se proto zabýval hlavně sociální politikou státu. Přestože měl v Chile kubánský režim mnoho příznivců, Freiiovi Montalvovi se podařilo nastolit reformovanou kapitalistickou společnost, což napomohlo k upevnění vztahů s Washingtonem D. C. Dalším jeho diplomatickým krokem vůči USA bylo například znárodnění měděného průmyslu, aniž by si zneprátlil americké firmy, které do té doby těžbu v Chile ovládaly. Ani Freiiova Montalvova vláda se však neubránila odporu v řadách velkostatkářů. Ti byli nespokojení zejména s plánovanou pozemkovou reformou.⁵ Zemědělství v Chile bylo v této době nejzaostalejší v Americe.

Po křesťansko-demokratickém kapitalistickém zřízení vyhrál v prezidentských volbách v roce 1970 socialista Salvador Allende, pod podmínkou, že bude dodržovat demokratickou ústavu z roku 1925 a základní demokratické principy. Stal se tak prvním demokraticky zvoleným marxistickým prezidentem v západních zemích. Nedlouho po svém zvolení začal Allende znárodnovat velké soukromé firmy a brát velkostatkářům majetky. Po znárodnění celého měděného průmyslu zmizely ze země s Američany jak kapitál tak i investice. Inflace z počátku prokazovala pozitivní hodnoty, vzápětí však vzrostla na 500% a následovalo totální zhroucení chilské měny⁶. Zboží za pevné ceny se rychle vyprodalo a na importované zboží nebyly peníze. V ulicích zavládl chaos a objevil se zde boj ultralevicových a ultrapravicových teroristů. USA se zájmem nejen sledovaly tuto situaci, ale dokonce i finančně podpořily bohaté Chilany v protiallendovské kampani. V roce 1973 se protesty dostaly do stavu, kdy Allende musel povolát vojsko, do jehož čela dosadil Augusta Pinocheta⁷. Proti tehdejší situaci

⁵ Pozemková reforma je proces, který se rozvíjel v letech 1962 – 1973 a zahrnoval přerozdělování určitého procenta státních pozemků do soukromého vlastnictví. Žádný Chilean ne mohl vlastnit více než 80 hektarů úrodné půdy. Malí rolníci tak začali konkurovat velkostatkářům.

⁶ Chilské peso bylo v roce 1960 nahrazeno chilským escudem, které se v roce 1975 zhroutilo a na chilský trh se opět dostalo peso.

⁷ Augusto Pinochet Ugarte (1915 – 2006) byl chilský generál. V roce 1973 byl prezidentem Allendem pověřen funkcí hlavního velitele pozemních sil. Po osmdesáti dnech se však postavil do čela puče vojenské junty, přesto bylo 30 000 odpůrců zatčeno, mnozí zastřeleni a tisíce zůstaly nezvěstnými. Pinochet se prohlásil prezidentem. Realizoval rozvoj tržního hospodářství v protikladu k socialistickým tendencím Allendovy vlády. Omezil inflaci a připravil zemi krátký hospodářský rozkvět. V roce 1978 si plebiscitem nechal schválit svou politiku a o dva roky později byla taktéž schválena nová ústava. V 80.

v zemi se také ohradil i Nejvyšší soud. Nakonec parlament povolal vojsko, aby se postaralo o nastolení pořádku. To se také stalo a A. Pinochet zavedl v Chile nedemokratický režim. Což znamenalo cenzuru, zrušení ostatních politických stran, prohlášení všech levicových stran za nepřítelů státu a nepohodlné osoby zmizely nebo byly „odstraněny“. A. Pinochet vládl v zemi 17 let (1973-1990). Během této doby uspořádal dvě referenda. Nejprve zezákonil svůj totalitní režim a druhé referendum rozhodlo o nové, dodnes platné, chilské ústavě. A. Pinochet zavedl volný obchod, vrátil do země investice, znovu zprivatizoval majetky státu a rozvrátil chilskou prosperitu. Jeho období zažilo ekonomický růst (1976 – 1981), ale i bankovní krizi (1981 – 1984), při níž se začaly formovat uskupení bojující proti diktátorovi. Ve volbách v roce 1988 lidé rozhodli, že A. Pinochetovu vládu již nechtějí.

V následujících plně demokratických volbách roku 1989 vyhrálo středolevé politické uskupení Concentración⁸. Do role prezidenta byl postaven Patricio Aylwin Azócar (1989 – 1993; stoupenec protiallendovské kampaně a bojovník proti Pinochetově diktatuře), ten měl za úkol demokratizovat zemi. Jeho vládu pozorně sledovala armáda, levicoví teroristé i nižší sociální vrstvy – P. Aylwin Azócar se totiž rozhodl pokračovat v liberální ekonomické politice. Během jeho vlády došlo v zemi ke stabilitě demokratické politiky, ekonomickému vzrůstu a sociálnímu vývoji.

Prezidentské volby z roku 1993 vyhrál syn prezidenta „Svobodné revoluce“, Eduardo Frei Ruiz-Tagle (1994 – 2000), který vedl svou politiku v duchu svého otce. Zanechal za sebou vylepšené reformy ve zdravotnictví a školství a menší procento chudoby. Chile se v té době začalo věnovat bližším mezinárodním vztahům a to nejen s USA, ale také se státy v Jižní Americe (vstup do MERCOSUR 1996; viz kapitola 2.2), se státy v oblasti Pacifiku (APEC⁹ 1994) a uzavřením rámcové asociační smlouvy začalo spolupracovat např. i s Evropskou Unií (1999). V letech 1997 a 1998

letech se zhoršováním ekonomické situace jeho popularita klesla. V roce 1990 rezignoval, ale ještě osm let zůstal vrchním velitelem ozbrojených sil. V roce 1998 odjel do Velké Británie ze zdravotních důvodů, byl na něj však vydán zatykač a více než rok byl držen v domácím vězení. Když se vrátil do Chile, rezignoval na své senátorské křeslo. Byla proti němu vznesena obvinění z porušení lidských práv, avšak až v roce 2004 rozhodl chilský vrchní soud, že Pinochet může být souzen. Byl obviněn z porušování lidských práv, z daňových podvodů a za zpronevěru státních fondů. Do své smrti v roce 2006 byl držen v domácím vězení. Viz příloha 3. (VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE DIDEROT, 1999)

⁸ Concentración de Partidos por la Democracia (Združení stran za demokracii), známé také pod názvem Concentración je koalice středolevých politických stran, která vládla v Chile od roku 1990 do 2009. Vznikla v roce 1988, kdy se sloučily hlavní sektory opozice proti diktatuře A. Pinocheta. Skládá se z těchto politických stran: *Demócrata Cristiano (Křesťanští demokraté)*, *Por la Democracia (Strana za demokracii)*, *Radical Social-Demócrata (Radikální sociálnědemokratické strany)*, *Partido Socialista (Socialistická strana)* (zdroj: <http://www.businessinfo.cz>).

⁹ Asian-Pacific Economic Cooperation

poznamenala chilské hospodářství „asijská krize“¹⁰. Do Asie v té době směřovaly nemalé investice z celého západního světa.

Navzdory socialistickému smýšlení nového prezidenta Ricarda Lagose Escobara (2000 – 2006), pokračovala jeho vláda v uzavírání smluv o volném obchodu s Evropskou unií (2002) a s USA (2003), dále pak s Jižní Koreou (2002). R. Lagos Escobar si také kladl za cíl boj s nezaměstnaností. Založil také např. bezplatné zdravotnictví pro každého a rovněž bezplatnou školní docházku na 12 let.

Od pádu Pinochetova režimu vedla vládu jediná politická strana a to Concentración de Partidos por la Democracia (viz poznámka pod čarou č. 7).

2.2.2 Chile ve 21. století

V posledních čtyřech letech (2007-2011) stála v čele státu prezidentka Michelle Bachelet, která se musela vypořádat s četnými nepokoji ze strany militantních indiánských kmenů, již požadovaly uznání indiánského lidu, navrácení původních pozemků a ochranu indiánských práv. Bachelet se musela postavit také protestům studentů, ti se domáhali rovnosti ve vzdělání pro všechny sociální třídy. Dalším zlomovým bodem během jejího volebního období byla změna vlády v parlamentu. Názory v Concentración se začaly štěpit a na povrch vzešly i některé korupční aféry a následně v roce 2009 vyhrála ve volbách opoziční středoprávní strana Alianza¹¹. V neposlední řadě musela první prezidentka Chile v posledních letech svého mandátu čelit také světové ekonomické krizi. Ta se projevila zejména na ceně mědi a klesáním hrubého domácího produktu. Řešením bylo, ostatně jako ve většině krizí postižených zemích, zavedení ekonomického balíčku, v případě Chile se zatím zdá, že tento ekonomický balíček přispěl k pozitivním výsledkům (viz příloha 2).

Po prezidentských volbách v roce 2009 nastoupil do čela státu podnikatel Sebastián Piñera (od roku 2009), představitel středoprávní Alianzy. Ten vede stát se 16 746 000 (k roku 2010) obyvateli¹¹.

Hlavními současnými partnery země pro export jsou Čína, USA, Japonsko, Jižní Korea, Brazílie, kam především vyváží chemické produkty, molybden, celulóza, papír a ryby. Import je založen na dovážení hlavně z USA, Číny, Argentiny, Brazílie a

¹⁰ Asijská krize začala roku 1997 pádem thajské měny a rozšířila se po celé východní Asii

¹¹ Alianza por Chile je středoprávní politická koalice, skládá se ze dvou politických stran: *Unión demócrata independiente* a *Renovación nacional*

z Jižní Koreje. Suroviny, které Chile chybí, jsou zejména ropa, paliva a maziva, osobní automobily, chemikálie, mobilní telefony¹².

Svou zahraniční politiku orientuje Chile hlavně na světové trhy mimo Jižní Ameriku. Vztahům mezi jihoamerickými uskupeními (MERCOSUR, Andské společenství) přikládá menší váhu. V poslední době politické vztahy zapříčinily, prostřednictvím bilaterálních dohod, sblížení Andského společenství a Chile. V roce 2006 se Chile stává přidruženým členem, což je považováno za obrovský úspěch v integračním procesu (ČÍŽKOVÁ, Z., 2005).

2.3 Argentina

2.3.1 Argentina v 19. a 20. století

Od prohlášení nezávislosti v roce 1816 proběhla v Argentině občanská válka o moc mezi federalisty, podporovanými jednotlivými provinciemi, a centralisty, kteří chtěli moc soustředit do Buenos Aires. Do čela státu se ale nakonec dostal generál Juan Manuel de Rosas (1829 – 1832; 1835 – 1852), federalista, který zavedl diktátorský režim a během jeho druhého volebního období spadaly všechny tři moci (zákonodárná, výkonná a soudní) na jeho osobu. Rosasovy astronomické celní poplatky uzavřely styky např. s Velkou Británií a Francií a vzbudily spoustu nepokojů ze strany provincie Entre Ríos, Uruguaye a Brazílie. Jeho nástupce, Justo José de Urquiza (1854 – 1860) prosadil zrušení cel mezi jednotlivými provinciemi, otevřel nákladní plavbu po řekách Uruguay a Paraná. V roce 1853 byla sepsána nová ústava. V roce 1861 skončily nepokoje mezi federalisty a unitaristy a země byla sjednocena. A prvním prezidentem sjednocené Argentinské republiky se stal roku 1862 Bartolomé Mitre. V roce 1864 proběhla tzv. „válka trojité aliance“ (Paraguayská válka 1864 – 1870)¹².

Podobně jako u Chile byla argentinská ekonomika zajištěna zejména díky vývozu obilovin a masa, důležitou roli sehrály také investice z Velké Británie do stavby železničních sítí. V tomto období (70. a 80. léta 19. století) se také ustanovila celková stabilita státu. Zakládaly se státní instituce, pošty, školy, administrativní budovy, pokračovalo rozšiřování železniční sítě, atd. Proběhlo také sjednocení měny (argentinské peso) a vydání občanského zákoníku.

¹² Paraguayská válka: konflikt mezi Paraguayí na jedné straně a Argentinou, Brazílií a Uruguayí na druhé straně (viz kapitola 2.4.1)

V roce 1881 byla uzavřena hraniční smlouva mezi Argentinou a Chile platná až dodnes. Smlouva určila hranice mezi oběma zeměmi, demilitarizovala území Magalhaeského průlivu a zrušila dřívější smlouvy, určila řešení případných sporů (viz příloha 5). Tehdejší lídr země generál Julio Roca (1880 – 1886; 1898 – 1904) se musel také vyrovnat s problémy ohledně původních obyvatel, ti byli vystěhováni do odlehlejších částí území státu.

Evropa v této době potřebovala nerostné a zemědělské suroviny, které bylo možno získat právě na území Latinské Ameriky. Zvedla se proto vlna imigrace z Evropy, kdy se stěhovali hlavně lidé, kteří byli ochotní pracovat na farmách a zpracovávat zemědělské produkty na tomto území (do roku 1940 se přistěhovaly do Argentiny téměř tři milióny obyvatel; BETHELL, L., 2003). S Rocovou vládou začalo třináctileté období, kdy v politice vládl nepokoj a korupce a na nejvyšších postech se střídali venkovští oligarchové. Proti této situaci byla vytvořena tzv. Občanská radikální unie (Unión Radical Cívica), jejímž cílem bylo bojovat proti zkorumpované vládě oligarchů, a kde také působil Hipólito Yrigoyen, budoucí prezident. Přestože povstání nebylo úspěšné, Miguel Celman, tehdejší prezident (1886 – 1890), byl donucen k rezignaci. Další stranou, bojující proti korupci byla Socialistická strana.

V roce 1916 byl do čela státu zvolen Hipólito Yrigoyen (1916 – 1922; 1928 – 1930). Tento člen Občanské radikální unie byl později opakovaně zvolen do pozice prezidenta, což změnilo strukturu vládnoucích vrstev, neboť Yrigoyen prezentoval střední městské vrstvy.

Za první světové války Argentina hrála důležitou roli dodavatele zemědělských produktů pro obě válčící strany, následovala velká světová ekonomická krize (1929), která způsobila konec období rozkvětu, znárodnění naftového průmyslu a okamžitý nárůst nezaměstnanosti a třicátá léta 20. století začala v zemi nepokojem na politické scéně. Argentina chtěla urovnat obchodní vztahy s Velkou Británií, s níž nakonec uzavřela dohodu Roca-Runciman¹³ o zvýhodnění argentinského masa na britském trhu a britských výrobků na argentinském trhu. Druhou světovou válku opět Argentina využila k dodávání zemědělských produktů a strategických surovin pro obě znesvářené strany.

V roce 1943 generál Arturo Rawson provedl v Argentině vojenský puč a politika prošla následně velkými změnami. Vojenského puče se zúčastnil také Juan Domingo

¹³ Pacto Roca-Runciman: dohoda uzavřená roku 1933 mezi Velkou Británií a Argentinou. Podle ní se Velká Británie zaručuje, že bude nakupovat maso v Argentině, ale pouze tehdy, pokud budou ceny masa stejné jako v roce 1930 (období světové krize). Na druhou stranu Argentina zrušila poplatky ze všech britských výrobků. (zdroj: <http://www.elhistoriador.com.ar>)

Perón, člen profašistické Skupiny sjednocených důstojníků (Grupo de Oficiales Unidos). Juan Domingo Perón¹⁴ byl poté v roce 1946 zvolen argentinským prezidentem, což způsobilo velkou vlnu konfiskací, odporu odborů a snahu o zlepšení sociálního postavení a rozšíření politických práv dělníků a venkovanů cestou posilování prezidentské autority. Program zvolený samotným Perónem před dalšími prezidentskými volbami (peronismus, viz poznámka pod čarou č. 13) však nebyl politicky úspěšný, protože země prodělávala v 50. letech 20. století složité ekonomické problémy. V roce 1955 proběhla vojenská vzpoura a prezident byl nucen odejít do exilu. Státu do dalších prezidentských voleb vládli generálové a armáda, kteří úplně obrátili politicko-ekonomickou situaci v zemi. Zrušili Peronistickou stranu (vznik roku 1947)^[3] a zaútočili na odbory zavedené Perónem. Následovala série střídání se pravicových a levicových vlád. Situaci zhoršila také ekonomická krize (40. a 50. léta 20. století). O vnitřní ekonomii se starala průmyslová buržoazie a exportu dominovaly zemědělské produkty. V politice opět vládl nepokoj, provázený vojenskými puči a vlnou terorismu. Sílení komunistických hnutí, beroucích si za příklad Castrovu Kubu destabilizovalo kritickou situaci. Všechny tyto problémy vedly k rozpuštění parlamentu a politických stran v roce 1962, a opětovně se celá situace opakovala o osm let později. Perón se vrátil ze španělského exilu a byl opět zvolen prezidentem v roce 1973, aby opět sjednotil levicové a pravicové křídlo. To se mu nepodařilo. Rok po jeho zvolení však nečekaně zemřel a jeho žena, jako nástupce, María Estela Martínez, politickou situaci nedokázala vylepšit. Situace se tedy zhoršovala, inflace se zvyšovala a investice snižovaly.

Vláda vojenské junty, musela čelit nejen nejednotnosti země, do problému se dostalo také vlastnictví ostrovů Malvíny (Falklandy)¹⁵. Tento boj s Brity měl přinést podporu a výraznější stabilitu kritické situace. Junta se totiž domnívala, že Velká

¹⁴ Juan Domingo Perón (1895 – 1974) byl argentinský politik a voják z povolání. Po vítězství vojenské junty v roce 1943 byl jmenován ministrem války. V letech 1946 – 1955 působil jako prezident. Spolu se svou manželkou Evou Perónovou vypracovali program peronismu (založen na nacionalismu a autokratických vládních formách, usiloval o sociální blahobyt a sociální zabezpečení, o ochranu práv odborů, zaručenou minimální mzdu, zachování státního vlastnictví, základní průmyslových podniků i podniků veřejných služeb). Koncem 40. let přišly hospodářské obtíže, které Perón řešil posilováním vládní moci a diktaturou. Bojoval proti církvi. V roce 1955 byl nucen odejít do španělského exilu. V Argentíně však vzniklo silné peronistické hnutí, které prosadilo jeho návrat do země v roce 1972, aby se tak stal prezidentem v letech 1973 – 1974, kdy zemřel (viz příloha 4.; VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE DIDEROT, 1999).

¹⁵ Falklandská válka: nevyhlášená válka mezi Argentinou a Velkou Británií o Falklandské ostrovy v roce 1982. Jihoatlantické Falklandské ostrovy měla od roku 1833 v rukou Velká Británie. Tuto skutečnost však Argentina nikdy neuznala. Od roku 1965 se proto vedla dlouhá jednání mezi oběma státy o vlastnictví tohoto ostrovního území. Obyvatelé Falkland byli vesměs britského původu. V roce 1982 se

Británie projeví jen minimální zájem o odlehlé území. Rychlá a silná odpověď Margaret Thatcherové však Argentinu zaskočila.

Demokratizační proces v Argentině byl zahájen nástupem Raúla Alfonsína (1983 – 1989) z Radikální občanské unie. Byl vyřešen spor s Chile týkající se oblasti kanálu Beagle. Alfonsín vytvořil plán rozsáhlých reforem v sociální oblasti, decentralizaci správy a zmenšení role státu v ekonomice. Nicméně hospodářská situace stále kolísala na prahu krize (OPATRŇY, J., 1998).

Roku 1989 nastoupil Carlos Menem (1989 – 1999), který zahájil masivní ozdravný hospodářský program a omilostnil např. většinu odsouzených členů vojenských junt. Ekonomika Argentiny se za jeho vlády zlepšila. Zvýšila se např. fixní hodnota pesa k americkému dolaru, rozsáhlé změny v ekonomické politice, účinný boj s protekcíonismem a špatnými obchodními podmínkami a privatizace, to vše napomohlo zvýšení vstupu investic na argentinský trh během 90. let 20. století. Konec této úspěšnější dekády však opět zaznamenal pád měny a tím i další ekonomickou krizi v zemi. Navíc měl Menem v této době některé korupční problémy, a proto se stal mezi voliči nepopulárním. Jeho politika se zabývala exportem jen nepatrně. Proto měl jeho nástupce, Fernando de la Rúa (1999 – 2001) nelehkou situaci. Ani on však nedokázal krizi zastavit, ta se pak proměnila v jednu z nejhlubších krizí v dějinách Argentiny, která donutila de la Rúa odstoupit z úřadu prezidenta. V roce 2002 se podařilo Eduardu Duhaldemu (2002 – 2003) krizi, která se projevila např. v nezaměstnanosti (25% nezaměstnaných), stabilizovat, i přesto, že musel čelit četným násilným protestům. Po roce považoval Duhalde jeho úkol za splněný a vyhlásil proto prezidentské volby.

2.3.2 Argentina ve 21. století

Volby z roku 2003 vyhrál Néstor Carlos Kirshner (2003 – 2007) reprezentující zájmy středolevých Perónistů. Jeho umírněný přístup vedl k pozitivnímu vyrovnání se s výše zmíněnou krizí. Přeorganizoval vedení armády, zrušil zákony chránící diktaturu z let 1976 – 1983¹⁶ a ponechal si ministra hospodářství Roberta Lavangu, působícího na

argentinské vojsko vylodilo na Falklandech, čemuž Británie odpověděla vojenskou akcí, a začal tak boj o tyto ostrovy. Argentinská vojska na Falklandech se v červnu roku 1982 vzdala. K plné normalizaci britsko-argentinských vztahů došlo až v roce 1990 (ENCYKLOPEDIIE MODERNÍ HISTORIE, 1999).

¹⁶ Proces národní reorganizace: 1976 – 1980, v roce 1976 propuklo vojenské povstání, které svrhlo Marí Perón, a následovala diktatura pod vojenskou juntou, která měla svého „prezidenta“, s výkonnou a zákonodárnou mocí.

tomto postu již od Duhaldeho vlády. Za Kirshnerovy vlády se z velké části argentinská ekonomika opět vzchopila.

Nyní má Argentina 40 091 359 obyvatel^[4] v čele s Cristinou Fernández de Kirshner, manželkou předchozího prezidenta, která byla zvolena do čela státu v roce 2007. Začátek jejího vládnutí provázely rozsáhlé demonstrace zemědělců, vyvážejících sóju pro výrobu biopaliv, kvůli nastolení velmi vysoké exportní daně. Vzhledem k vnitřní ekonomické krizi se za její vlády zahraniční politika dostala do pozadí, nicméně k důležitým krokům také došlo. Především přesun z orientace na styky s Evropou a USA na levicové země Latinské Ameriky, především Venezuely. Argentina je důležitým členem ve významných světových organizacích, z jihoamerických je to například Skupina Rio¹⁷ a MERCOSUR (viz kapitola 3.3) dále pak v nové významné organizaci UNASUR (viz kapitola 3.4). Co se týče bilaterálních dohod má země velmi dobré vztahy se sousední Brazílií, jejíž bývalý prezident Lula da Silva i současná prezidentka Dilma Rousseffová mají podobné názory a cíle, jako jejich argentinský protějšek. Argentinský soused, Chile, má v posledních letech rovněž velmi dobré diplomatické vztahy s Argentinou, především v integračních projektech na rozvoj příhraničního styku. S dalšími sousedními státy, Paraguají a Uruguají, sdílí společnou historii a dnes je spojuje společné založení MERCOSURU. V případě Uruguaje lze také uvést konflikt celulózky Botnia¹⁸ postavené na břehu hraniční řeky Uruguay, která má podle argentinské strany značně znečišťovat životní prostředí. Již zmíněné spojení s Venezuelou je pro Argentinu pozitivní hlavně z hlediska obchodu s energetickými surovinami, je ale předmětem kritik, podle nichž poškozují tento vztah důvěryhodnost země.

Hlavními partnery v oblasti vývozu jsou Brazílie, Čína, Chile, USA, Uruguay, přičemž hlavní položky tvoří zejména potraviny, nápoje, lihoviny, ocet a tabák a chemické produkty. Importu z Brazílie, Číny, USA, Paraguaje a Mexika dominují pak stroje a elektrická zařízení, chemický průmysl, dovoz dopravních zařízení, vozidel, letadel a plavidel^[2].

¹⁷ *El mecanismo permanente de consulta y concentración política* (stálé zařízení poradenské a politické koncentrace; vlastní volný překlad) – každoroční seskupení hlav států a hlavních představitelů vlád zemí Latinské Ameriky a Karibiku.

¹⁸ V roce 1997 byla ukončena výstavba finské celulózky Botnia ve Fray Bentos a její provoz zahájen v listopadu téhož roku. Díky celulózce se zvýšil HDP Uruguaje o tři procenta. Situaci však stále komplikuje argentinská strana znepokojena neekologickým provozem papírny (dochází tak například k blokadě klíčového hraničního mostu)^[2].

2.4 Brazílie

2.4.1 Brazílie v 19. a 20. století

Na rozdíl od Španělských kolonií, nepřinesla nezávislost v Brazílii v roce 1822 důrazné nepokoje a občanské války. Důvodem tohoto mohlo být jednak dosažení kvalitní byrokracie do čela státu, tak i začátek monarchie (císař Pedro I.). Následkem byla drobná ihned potlačená republikánská spiknutí. Další nepokoje na území státu nastaly po dohodě s Velkou Británií o ukončení obchodu s otroky (1826) a také špatná organizace argentinsko-brazílské války o Uruguay (viz níže), či zákaz vývozu cukru do Velké Británie. Císař Pedro I. abdikoval na svoji funkci v roce 1831 ve prospěch svého pětiletého syna, za nějž rozhodovala regentská rada, která čelila pokusům o povstání radikálních liberálů a stoupců absolutismu. Přílišná radikálnost liberálů nahrávala straně konservativců, kteří se obávali narušení stability země právě ze strany liberálů. Ve 40. a 50. letech 19. století (období vlády Pedra II.) se tak v parlamentu střídali liberálové a konzervativci. Tito nakonec po povstání liberálů Praieira¹⁹ museli znovu nastolit některá omezení a centralizovat vládu.

Z vývozních artiklů země dominovala v 19. století nepochybně káva. Její export přinášel velké příjmy centrální vládě a plodina si stále posilovala pozice v brazilském hospodářství. Řešení otázky otroků, pracujících na kávových plantážích, téměř vyvolalo vojenský konflikt s Velkou Británií. Spor vyřešila dohoda o zrušení otroctví (1888), a jejímž důsledkem byla snaha o začlenění bývalých otroků, tvořících v té době 25% obyvatelstva státu, do národní společnosti (OPATRŇY, J., 1999).

Od poloviny padesátých let 19. století se do čela vlády dostávali konzervativci volící způsob spolupráce s liberály. Uvolnila se i netolerance k ostatním, než katolickým náboženstvím. V 50. letech 19. století musela Brazílie čelit četným mezinárodním konfliktům. V letech 1851 – 1852 úspěšně vedla boj s Argentinou o mocenský vliv v Uruguaji, v rámci nějž si vydobyla volné plavby po uruguayských řekách a nárok na vrácení uprchlých otroků. Otázka otrokářství opět otevřela neustále žhavý spor s Velkou Británií, který byl lehce potlačen. Brazílie také zasahovala do uruguayské politiky, kde v té době vládl neklid. Brazílie podporovala tu uruguayskou

¹⁹ Revolta Praieira (Insurreiçao Praieira, Revoluçao Praieira): 1848 – 1850, liberálové chtěli autonomii v provinciích, požadovali novou ústavu, která by nahradila tu z roku 1824, svobodu tisku, zrušení neomezené a doživotní moci senátora, právo volit, záruku práce.

vládní stranu, která jí poskytovala určité výhody (Blancos, poznámka pod čarou č. 24). I to bylo, mimo jiné, příčinou vzniku sporu s Paraguají, bojující se o bezpečnost vlastní země. Paraguay také měla zájem o dění v Uruguaji. K napadení Brazílie požádal paraguayský diktátor o pomoc Buenos Aires, argentinská metropole ale žádost zamítla, proto Paraguay napadla i svého jižního souseda. Brazílie tedy s Uruguají a Argentinou bojovala proti Paraguaji (viz Paraguayská válka níže) za účelem svržení diktátora Solana Lópeze a zajištění říční plavby. Dohoda ale nedopadla tak, jak si všechny tři strany představovali, protože si navzájem nevěřily. Nedůvěra způsobila neschopnost vyhrát nad slabším nepřítelem, hrdost zase odmítnutí pomoci nabízené Spojenými Státy Brazílii. Ke konci války se Argentina a Uruguay bojů zúčastnili pouze symbolicky, protože se museli vyrovnat se svými vnitřními problémy. Brazílie nakonec dobyla Asunción (hlavní město Paraguaye). Výsledek přinesl územní zisk Brazílii (severovýchod od řeky Paraguay) a Argentině (oblast Chaca Austral a Misiones).

Válka prokázala slabost brazilské armády a nutnost nejen její rekonstrukce, ale také rekonstrukce hospodářství, v němž stále dominovalo zemědělství (pěstování kávy dosahovalo už 70% podíl na exportu, význam cukru, tabáku a bavlny již výrazně klesal, svojí pozici si rovněž udržovalo chov dobytka). V době, kdy Evropu ovládla průmyslová revoluce, se trend posilování významu průmyslu dostal i do Brazílie. Zisky z exportu umožnily nákup železničního materiálu a tím i stavění nových tratí, v 19. století tvořila železnice důležitou složku pro dopravu materiálu a zemědělských produktů. Dále se rozvíjela parní síla na říčních a námořních lodích. Spojení těchto druhů dopravy usnadnilo a zkvalitnilo spojení vnitrozemí s pobřežím (OPATRŇÝ, J., 1998).

Otázka otrokářství stále ještě nebyla vyřešena, proto rostly aktivity stoupenců tzv. abolicionismu (hnutí boje proti otrokářství), ti prosadili zákon o osvobození dětí otroků, kteří se narodili v Brazílii. Evropští imigranti byli většinou stoupenci anarchistického hnutí a stoupenci abolicionistů, proto jim nevyhovoval systém vlády monarchie. Založení Republikánské strany²⁰ mělo za následek zrušení otroctví v roce 1888 a o rok později svržení monarchie. Orientace federativní republiky Brazílie na USA vyvolalo pokus o puč a některá rolnická povstání na konci 19. a na začátku 20. století. V této době se také rozvíjelo i dělnické hnutí silně ovlivněné anarchismem.

²⁰ Republikánská strana: založena 1869, podílela se na abolicionistických aktivitách

Po první světové válce došlo k rozšíření odpůrců režimu o nižší důstojníky – tenentisty. Ti se ve 20. letech 20. století podíleli na řadě protivládních akcí. Velká světová krize v roce 1929 vyvolala v Brazílii katastrofální následky, zcela totiž ochromila obchod s důležitým vývozním artiklem - cukrem. Vyvolala také opět spory mezi liberály, hledajícími oporu ze strany Spojených států, a konzervativci. Liberálové tento opětovný spor vyhráli a Getulio Vargas (1930 – 1945; 1951 – 1954), jejich stoupenec, byl v roce 1930 dosazen do úřadu prezidenta. Ani jeho vláda se však neobešla bez komplikací. Musel čelit novému povstání konzervativců a zastánců levice. Vzedmula se také vlna fašistické obrany. Vargas proto jednal nekompromisně, provedl v roce 1930 státní puč a nastolil vojenskou diktaturu.

Za druhé světové války nehrála Brazílie pouze roli dodavatele strategických surovin (během druhé světové války se začal rozvíjet průmysl a těžba strategických surovin), ale rovněž poslala na pomoc USA některé své vojenské jednotky do Evropy. Po II. světové válce nastoupil na prezidentský post Eurico Gasparo Dutra (1946 – 1951), který se snažil opřít svou moc o podporu USA, nicméně prezidentskými volbami v roce 1951 dal lid jasně najevo, že dává přednost levicové vládě nad vlivem USA a poslal do čela opět Getúlia Vargase. Následovalo znárodňování monopolu těžby ropy, kontrola zahraničního obchodu státem a celkové posílení úlohy státu v ekonomice. Ty vyvolaly odpor USA a proamerických skupin v Brazílii a po třech letech byl Vargas vojenským pučem svržen a po volbách 1955 byl zvolen prezidentem kandidát Strany práce²¹ s českými předky Juscelino Kubitschek de Oliveira²². Ten pokračoval ve Vargasově politice v hospodářské oblasti, ale demokratizoval politický život. Soustředil také svou politiku na vyrovnání sil velmi zaostalého vnitrozemí a rozvíjejícího se pobřeží. Jeho cílem bylo také proměnit Brazílii v silný stát s vyspělým průmyslem a zemědělstvím. Nechal nově vybudovat Brasília ve vnitrozemí a přesídlil do ní hlavní město z Rio de Janeira.

Jeho další dva nástupci Janio Quadros (1961) a João Goulart (1961 – 1964) se orientovali na sovětskou ekonomiku a oba byli četnými vzpourami a protesty donuceni abdikovat a opustit stát. Goulartovi se podařilo znárodnit naftový průmysl, vyvlastnit

²¹ Partido trabalhista brasileiro: založena roku 1945,

²² Juscelino Kubitschek de Oliveira (1902 – 1976): byl brazilský politik českého původu. Od roku 1934 působil jako poslanec a patřil k pravému křídlu sociálně demokratické strany. V letech 1956 – 1961 vedl stát z prezidentského postu. Nastoupil s programem velké industrializace a snížení nezaměstnanosti. Rozvinul veřejné práce (výstavba hlavního města Brasília). Během jeho vlády se však stát zadlužil. V roce 1964 byl juntou donucen k odchodu ze země. V exilu žil do roku 1967. Viz příloha 6. (ENCYKLOPEDIÉ DIDEROT, 1999)

neobdělávanou půdu patřící statkářům a rozdělit ji rolníkům. V roce 1964 nastal, zvolením generála Humberto Castelo Branca (1964 – 1967) do čela státu, zlomový bod v boji proti levici. Branco nastolil pravicovou diktaturu, zakázal jiné strany a ve volbách roku 1966 zvolil kongres prezidentem maršála Artura Costu e Silvu (1967 – 1969). Jeho cílem byla stabilizace státní ekonomiky. Následující prezidenti vyvolali teror proti levicovým odborovým představitelům. Tito uspořádali teroristické akce, městské guerilly a střetnutí na venkově. Situace se uklidnila až nástupem Ernesta Geisela, majícího za hlavní bod svého volebního programu zaměření se na hospodářské problémy v zemi. Zmírnil represivní režim a jeho nástupce Batista Oliveira Figueiredo (1974 – 1979) započal tzv. proces Otevření²³ – znovuobnovování demokracie.

Špatná hospodářská situace, jež nastala v 80. letech 20. století, ve formě obrovského státního dluhu musela být řešena. Přesto však stát financoval některé obrovské průmyslové podniky. Úřady čelili nátlaku ekologických zastánců na šetrné hospodaření v oblasti Amazonie a na přístup k původním obyvatelům.

Výraznější boj s inflací zahájila až měnová reforma prezidenta Fernanda Collor de Mella (1990 – 1992). Svůj cíl však nesplnila, Collor de Mella stačil vydat pouze prohlášení o platební neschopnosti a z důvodu obvinění z korupce byl nucen odstoupit ze své funkce.

2.4.2 Brazílie ve 21. století

V neoliberálním programu Fernanda Melli pokračoval i jeho nástupce Itamar Franko (1992 -1995), a to především v oblasti volného obchodu a privatizace, následován Fernandem Henrique Cardoso (1995 – 2003), jehož vláda se musela v roce 2000 soustředit na vyrovnání se s ekonomickou krizí. Extrémní chudoba, kde lidé často přežívají s jedním dolarem na den, vynesla do čela Luize Inacia Lula da Silvu (2003 – 2011), jenž sliboval velké sociální změny a podporu pro chudé. Sliby ale po svém zvolení nesplnil s odvoláním na to, že Brazílii bude trvat dlouhou dobu, než se s obrovskými nerovnými sociálními podmínkami vypořádá. Soustředil se proto na jiné reformy, jako důchodová, reforma pracovní a právní legislativy, a reformu ve vzdělání. Lula byl také obviněn z několika korupčních skandálů v jeho prvním volebním období, což vedlo k následnému odmítnutí některých Lulových návrhů v Kongresu.

²³ Abertura política (Proces otevření): je název procesu odstranění vojenské diktatury. Začal roku 1974 a trval do roku 1985, byl zakončen diktaturou.

Zahraniční politiku vedl Lula ve stínu pragmatismu. Nebál se spolupráce ani s venezuelským prezidentem Chávezem, ani s americkým Georgem Bushem Jr. Brazílie v této době dostává velmi důležitou roli na poli zahraniční politiky jak v Jižní Americe, tak i v USA. Důležitou roli hrála v konfliktu Venezuely s Kolumbií (viz kapitola 2.11.2) a také nabírá sil v jihoamerickém spolku MERCOSUR (viz kapitola 3.3). Spolu s Argentinou prosazuje projekty v oblasti prodeje a těžby ropy a zemního plynu. Jedním z nich je například spojení venezuelské ropné společnosti PDVSA²⁴ a brazilského PETROBRASu v jeden podnik PETROAMERICA.

Téměř 200 miliónu obyvatel Brazílie^[2] si v roce 2010 zvolilo novou prezidentku Dilmu Rousseffovou. Tato první žena v čele státu zamýšlí pokračovat v Lulově programu. To znamená zaměření se zejména na boj s chudobou ve vnitrostátních záležitostech, v zahraniční politice je to zájem o zisk vysokých postů v mezinárodních organizacích.

2.5 Uruguay

2.5.1 Uruguay v 19. a 20. století

Po vyhlášení nezávislosti roku 1825 měla Uruguay velmi slibné vyhlídky do budoucna. Potenciál bohatství se skrýval zejména v exportu kvalitního dobytčího masa. Spory mezi tradičními statkáři a těmi, kdo přišli později a nárokovali si podíl na půdě, však vyvolaly nenávratnou vnitřní krizi. Válka mezi tzv. *blancos*²⁵ a *colorados*²⁶ se změnila na konci třicátých let 19. století v mezinárodní konflikt. Ten skončil nakonec smírem obou zneprátelených stran, ale nepřinesl žádné výhody ani pro jednu stranu. Kvůli krvavým bojům a ztrátám na životech se zredukoval počet obyvatel v zemi (který v dalších letech však opětovně postupně narůstal díky vlnám emigrace z Evropy). A výrazně se snížil stav dobytka, jenž představoval hlavní příjmy pro stát. Bez těchto financí funkce státu upadala a společnost se rozdělila na několik komunit ovládaných lokálními vládci. Následovalo období několika neúspěšných vlád prezidentů a v 60. letech 19. století dokonce byla země tak rozdělená, že v čele státu stáli tři vládci –

²⁴ Petróleos de Venezuela Sociedad Anónima

²⁵ Politická strana Blancos, dnes Partido Nacional: nacionalistická, liberální, panamerická a humanistická pravicově zaměřená politická strana.

²⁶ Politická strana Colorados: uruguayská politická strana historicky liberální a republikánská, která se v dnešní době zastupuje pravé, středopravé, a sociálně-demokratické křídlo

triumvirát. Dva z nich zemřeli a v čele zůstal *colorado* Venancio Flores (1854 – 1855, 1865 – 1868). Zorganizoval prezidentské volby v roce 1855, jež vyhrál Gabriel Antonio Pereira (1856 – 1860), ale ekonomické i politické problémy nebylo stále možné vyřešit.

Pokrok přinesla až vláda *blanca* Bernarda Berra (1860 – 1864), a to díky modernizaci země, rozšíření stáda hovězího dobytka, obnovení dříve zrušených farem na solení masa pro export (tzv. *saladeros*). Berro také usiloval o dohodu s Brazílií o udržení území na severu státu, kde se stále častěji usazovali brazilští statkáři a o neutralitě státu při mezinárodních konfliktech, což by opět mohlo způsobit vnitřní krizi země. Tento cíl se ale nepodařilo splnit kvůli sporu s Paraguají, který vyvolal již zmíněnou paraguayskou válku (viz kapitola 2.4.1). Po této válce vláda Lorenza Batlleho (1868 – 1872) musela čelit hospodářské krizi. V 70. letech 19. století došlo k postupné stabilizaci ekonomiky hlavně díky zaměření se na poskytování finančních služeb. Jako myšlenka orientace na terciérní sféru a zakládání poboček různých mezinárodních bank přineslo do země kapitál. Také zemědělci přicházeli s návrhy, jak vyřešit situaci a zabránit dalším konfliktům. Ovšem také se nebránili zavedení pořádku pod pevnou rukou diktátora, a tak roku 1875 provedl plukovník Lorenzo Latorre (1876 – 1879) puč a zavedl diktátorský režim. Během své vlády věnoval pozornost hlavně podpoře dobytkařství a rozvoji lehkého průmyslu. Postupně docházelo ke stabilizaci země. Velká vlna imigrantů dala Uruguayi evropský ráz a začátek 20. století tak provázal klid na pozadí větších sociálních reforem. Nová ústava dělila pravomoci, dosud pouze prezidentské mezi prezidentem a devítičlennou národní radou.

Po světové krizi (v roce 1929) došlo k výraznému zhoršení ekonomické situace a za vlády prezidenta Gabriela Terry (1931 – 1938) k posílení výkonné moci a omezení sociálního zákonodárství. Od roku 1936 reforma ústavy odstranila z vlády všechny menší politické strany a vrátila zemi k bipartijnímu systému. Za druhé světové války, ostatně jako u předchozí země, Uruguay těžila z exportu potravin a strategických surovin do válčících zemí.

Po válce navázal prezident Luis Battle y Berres (1947 – 1951) na předchozí *battlismus* (zaměření se na poskytování finančních služeb) a znárodnil s náhradou britské železniční společnosti a podniky městské hromadné dopravy. Připravil také reformu výkonné moci po švýcarském vzoru – znamenala zrušení prezidentského systému a jeho nahrazení Národní vládní radou. V 50. letech 20. století však opět nastalo zhoršení ekonomické situace. Inflace, doprovázející existenci sociálního zákonodárství, které silně zatěžovalo, státní rozpočet zapříčinila další zhoršení. Krize a

nepopulární zavádění zákonů způsobilo prohru *colorados*. Zvedla se i vlna levicově zaměřených stran, dosahujících vítězných výsledků. Od 60. let 20. století zavedla změna ústavy návrat k prezidentskému systému. Jorge Pacheco Areco (nastoupil v roce 1967) měl za úkol čelit městským guerillám, jejichž teroristické akce poznamenaly politický a hospodářský život státu. Se spoluprací těchto guerill se levicové strany připravovaly na další volby vytvořením tzv. Široké fronty²⁷ a donutily prezidenta k vyhlášení výjimečného stavu, zavedení censury a zatýkání kritiků těchto opatření. Po rozpuštění kongresu Juanem Mariem Bordaberrym (1972 – 1976) se nejdůležitějším mocenským orgánem stala Rada národní bezpečnosti jako prostředník vlivu armády na moc v zemi. Politické strany v podstatě neměly žádný vliv, či nevyvíjeli žádnou aktivitu. Hlavním bodem vlády armády byla tzv. „kontrolovaná demokracie“ a návrat k tržnímu hospodářství (OPATRŇY, J., 1993).

Ekonomika země se částečně zlepšila především díky exportu zemědělských surovin, který činil 80% z celkového vývozu. Problém nulového růstu, inflace, nezaměstnanosti, rozpočtového deficitu, poklesu reálních mezd a zahraničního zadlužení však stále přetrvával. V osmdesátých letech 20. století se uvolnila situace i na politické scéně, kdy nástupem Julia Maria Sanguenettiho Cairola (1985 – 1990) do čela státu skončilo období vojenského režimu. Na začátku 90. let 20. století vytvořil Luis Alberto Lacalle Herrea (1990 – 1995) velkou koalici *blancos* a *colorados*, která připravila plán, v referendu později zamítnutý, privatizace veřejných služeb. Od roku 1995 opět stál v čele Cairolo (1995 – 2000) s programem celkové integrace státu do společenství MERCOSUR (viz kapitola 3.3) a s pokračováním ekonomických reforem. Na konci devadesátých let 20. století trpěla země ekonomickou recesí, způsobenou hlavně pádem brazilské měny reál, a také napadením dobytčího masa slintavkou a kulhankou a nakonec také krizí z ekonomického a politického spektra Argentiny. Chudoba se na území země dostala do extrémních hodnot, kdy téměř 40% obyvatel žilo pod hranicí chudoby a tato skutečnost nasměrovala společnost proti zavádění volného obchodu a tudíž i proti tehdejší vládě Jorge Batlleho (2000 – 2005). Problémy také vedly k upadání popularity pravicových stran a k moci se dostalo levicové křídlo, jehož program obsahoval především splácení státního dluhu.

2.5.2 Uruguay ve 21. století

²⁷ Politická strana Frente Amplio: levicově zaměřená fronta, prosazovala znárodnování, agrární reformy a kontroly exportu

Státu stále vládne levicová Široká fronta (viz poznámka pod čarou č. 26) a v prezidentských volbách v roce 2009 vyhrál rovněž levicový José Mujica. Země je jedním ze zakládajících členů MERCOSUR (viz kapitola 3.3) a významný člen Skupiny Rio (viz poznámka pod čarou č. 16). Velmi úzké vztahy také udržuje s oběma gigantickými zeměmi v sousedství – Argentinou a Brazílií. Nevyhýbá se ani úzkému kontaktu s Chile a to zejména v rámci společenství MERCOSUR.

2.6 Paraguay

2.6.1 Paraguay v 19. a 20. století

Po vyhlášení nezávislosti v roce 1811 následovalo století diktátorů, začínající José Gasparem Rodríguez de Francia (El Supremo – tzv. Nejvyšší, 1813 - 1840), pokračující Carlosem Antoniem Lópezem (1844 – 1862) a následně jeho synem Franciskem Solanou Lópezem (1862 – 1870). Solana López padl v Paraguajské válce (viz podkapitola 1.4.1). Okupace Paraguaje Brazílií trvala téměř 6 let (1870 – 1876) a v této době, i dlouho po ní, podporovaly oba sousední státy Brazílie a Argentina boj mezi paraguayskými politickými stranami Colorado a Liberální strana²⁸. Dvaatřicetileté období Liberální strany (1904 – 1936) skončilo nevýhodně pro rolníky, kteří je volili, protože strana nesplnila žádné podmínky, jež jim slibovala. Ve třicátých letech 20. století také proběhla válka o území Gran Chaco²⁹, při níž porazila sousední Bolívii. Paraguay vítězstvím anektovala část území Gran Chaca i přes výraznou bolivijskou převahu.

Rozkvět nastal v zemi za diktatury Alfreda Stroessnera (1954 – 1989). Dokázal upevnit ekonomickou stabilitu země, vytvořit vhodné prostředí pro domácí i zahraniční investory a dodržovat úsporná opatření navrhovaná Mezinárodním měnovým fondem. Podobně jako Pinochetova vláda v Chile ani ta Stroessnerova se neobešla bez podezření na porušování lidských práv. Převrat v roce 1989, podporovaný zejména ze strany USA

²⁸ Partido Liberal: vznik v roce 1887 (nejstarší uruguayská politická strana), její vláda posílila demokratické instituce, podpořila volný trh a zajistila tak sociální rozkvět, ekonomickou konkurenci, rozvoj školství, atd.

²⁹ Válka o Gran Chaco: pohraniční válka mezi Paraguají a Bolívií (1932 – 1935). V roce 1932, po objevení nafty v oblasti Gran Chaca, Paraguay zaútočila na Bolívii. O rok později bolivijská armáda dobyla většinu Paraguayských pozic. V letech 1934 a 1935 Paraguay opět přišla do útoku a boje skončily příměřím roku 1935. Mírovou smlouvou z roku 1938 Paraguay získala 75% území Gran Chaca. (ENCYKLOPEDIIE MODERNÍ HISTORIE, 1999).

a katolické církve, zapříčinil vytvoření a schválení ústavy v roce 1992 a zorganizování svobodných voleb, které vyhrál Juan Carlos Wasmosy (1993 – 1998). Jeho vláda se musela potýkat se dvěma ekonomickými krizemi, po kterých na paraguayském trhu zůstaly pouze zahraniční firmy a investice. Rovněž musel čelit pokusu o politický převrat, vedeným ze strany generála Lino Oviedy, podporovaného politickou stranou Colorados. Politicko-právní kauza se táhla až do roku 1999 díky rezignaci tehdejšího prezidenta Raúla Cubase (1998 – 1999) a způsobila nemalé škody na politické scéně země.

2.6.2 Paraguay ve 21.století

Vzhledem k předchozím mezinárodním konfliktům slabého státu prožila země na začátku 21. století obrovský „demokratický šok“. Vojenské konflikty způsobily nedostatek mužské populace (OPATRŇY, J. 1998). Tento jev se podařilo nasměrovat kladným směrem právě v období rozkvětu, za Stroessnerovy vlády. Dnes je počet mužů a počet žen téměř vyrovnán^[1].

I přes světovou krizi se Paraguay v loňském roce (r. 2010) podařilo zvýšit hospodářský růst o 14,5%^[5], což je nejvíce v dějinách země. Je to způsobeno hlavně vývozem masa, sóji, která je největším zdrojem příjmů do státní pokladny, a stavebnictví. Paraguay vyváží své produkty převážně do sousedních států – Brazílie a Argentiny. Nárůst ekonomiky má však i negativní vedlejší účinky, např. řešení otázek nedostačující infrastruktury.

V roce 2008 po padesáti letech skončila vláda strany colorado. Strategie nově zvoleného, levicově orientovaného prezidenta Fernanda Luga (od roku 2008) je zejména starání se o potřeby chudých lidí a zvýšení jejich sociální úrovně. Paraguay je jedním ze zakládajících členů MERCOSUR (viz kapitola 3.3), rovněž také členským státem Skupiny Rio (viz odkaz 16) a společenství UNASUR (viz kapitola 3.4).

2.7 Venezuela

2.7.1 Venezuela v 19. a 20. Století

Venezuela je nezávislým státem od roku 1811, kdy nastoupil do čela státu José Cristóbal de Mendoza (1811 – 1812) a po něm Francisco Miranda y Rodríguez (1812).

Následovaly boje mezi republikány a monarchisty. V roce 1918 republikáni v čele se Simonem Bolívarem zvítězili a Bolívar se pokusil o reorganizaci státu, což mělo za následek vznik Velké Kolumbie (Nová Granada). Ta se rozkládala na území dnešní Venezuely, Kolumbie, Panamy, Ekvádoru a Guyany. V tomto uskupení však existovaly spory mezi zastánci federalismu a centralismu, a proto se na konci dvacátých a na začátku třicátých let 19. století Venezuela odtrhla od Velké Kolumbie. Bylo to těžké období pro vznik nového státu, protože Velká Kolumbie vedla válku se Španělskem a velký vliv na tuto situaci měly i USA^[6].

Třicátá léta 19. století začala vládou vojenských důstojníků, kteří byli členové konzervativní strany. V zemi začal oživovat volný trh a masivní vývoz kávy, což přineslo relativní klid v hospodářství země. Přelom dekády zaznamenal nástup prvního civilního prezidenta José María Vargase (1835 – 1836). V období čtyřicátých a padesátých let 19. století Venezuela utrpěla spory mezi liberály a konzervativci, což vyústilo v ozbrojený konflikt známý jako Federální války³⁰. V roce 1863 bylo uzavřeno příměří, za vítěze byli prohlášeni liberálové a získali tak přístup k moci. Pod vládou prezidenta Juana Crisostona Falcona (1863 – 1868) byl v zemi zrušen trest smrti a byl zaveden dekret občanských práv, díky němuž byla Venezuela považována za první moderní stát na světě^[7]. Tato opatření se nelíbila konzervativcům, ani liberálním disidentům, to způsobilo četné rozpory. Roku 1870 se stal prezidentem Antonio Guzmán Blanco (1870 – 1877; 1879 – 1884; 1886 – 1888), jenž vydal mnoho pokrokových nařízeních, týkajících se hlavně změn ve školském systému, zavedl peso jako národní měnu, podporoval rozvoj zemědělství a dopravní infrastruktury a město Caracas transformoval v moderní město. Po svém znovuzvolení zavedl Guzmán Blanco bolívar jako národní měnu. Guzmánova vláda skončila roku 1888. Konec 19. století poznamenala nejen ekonomická recese, ale i pokroky v oblasti kultury, technologie a urbanizmu.

Počátkem 20. století přišla řada drobných revolucí, které napomohly Juanovi Vincente Gómézovi (1908 – 1913) dostat se k moci. Jeho autoritářský způsob vedení státu se nelíbil především studentům. Na základě jejich protestu uzavřel Góméz univerzitu na 10 let, což vedlo k následné úplné vzdělávací zaostalosti státu. Z hlediska ekonomického bylo pozitivním krokem zavedení těžby ložisek ropy, což zbavilo Venezuelu mezinárodních dluhů. Góméz rovněž založil vojenskou akademii jako základ

³⁰ Federální války: 1859 – 1863, válka mezi konzervativci a liberály, na jedné straně konzervativci

vlastní národní armády. Jeho režim je považován za nejhorší diktaturu v historii Venezuely.

Po jeho smrti v roce 1935 došlo k uvolnění napjaté situace a bylo zavedeno mnoho demokratických opatření. Za II. světové války podporovala Venezuela spojence a neúspěšně se pokusila připojit si území Nizozemských Antil. Hraniční konflikty s Kolumbií, jak je známe dnes, mají původ v roce 1941, kdy byla podepsána, pro Venezuelu nevýhodná, hraniční smlouva.

Do padesátých let 20. století vedla stát vojenská junta. V roce 1953 začala vláda prezidenta Marceose Péreze Jiméneze (1953 – 1958). Ta odstranila opozici, omezila občanské svobody a „nepohodlné“ lidi uvězňovala do koncentračních táborů. Na druhou stranu zaznamenala pokrok v oblasti infrastruktury, technologie a podpory imigrace z Evropy, která ovlivnila v budoucnu venezuelskou společnost. Tento nacionalistický postoj však měl spoustu odpůrců v armádě, což způsobilo nevyhnutelnou politickou krizi. Jiménez byl po roce vlády donucen uprchnout do exilu. Populistické opatření prozatímního prezidenta Wolfganga Ugueta (1958) vedlo ke stěhování rolníků a dělníků do měst za prací. Rychlý nárůst obyvatelstva v okrajových oblastech měst měl za následek vytvoření slumů³¹.

Nová demokratická vláda v roce 1959 v čele s Rómulem Betancourtem (1945 – 1948) přinesla výrazné ekonomické i politické změny. V této době bylo trendem zakládání mezinárodních ropných společností. Například OPEC³² (v r. 1961), na lokální úrovni pak např. Venezuelská ropná korporace.

Po vládách dalších dvou prezidentů, za nichž se vytvořila partyzánská uskupení, tzv. guerilly, vyhrál volby Rafael Cardera (1969 – 1974; 1994 – 1999). Za jeho vlády došlo k vyřešení sporu o území mezi Venezuelou a Guyanou. Smlouva „Španělský přístav“ z roku 1970³³ mezi Venezuelou a Velkou Británií určovala hranice mezi Guyanou a Venezuelou. Rovněž se podařilo sjednat mír s partyzány a zajistit jejich integraci do politického života. Ve volebním období prezidenta Carlose Andrese Pereze (1974 – 1979) se, díky zvýšení vstupu investic pocházející především z těžby ropy zvýšila i celková životní úroveň. Dochází ke znárodnění železného a ropného průmyslu.

³¹ Slums: chudinské čtvrti v některých velkoměstech vyznačující se provizorními či zchátralými obydlími (VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIÉ DIDEROT, 1999)

³² Organizace zemí vyvážejících ropu: (1961) Venezuela spolu se Saúdskou Arábií, Irákem, Íránem, Katarom a Kuvajtem byla jeho zakládajícím státem. Cílem je společný postup proti nadnárodním těžbařským společnostem. Členové si stanoví svoje těžební kvóty.

³³ Protokol Španělský přístav: 1970 podepsaný Venezuelou a Velkou Británií zakazoval Venezuele nárokovat si guyanské území Essequito a Guyana si nesmí nárokovat žádné území za hranicemi Venezuely.

V 80. letech 20. století byla země postižena obrovskou hospodářskou krizí. Ta vyvrcholila v roce 1983 pádem měny bolívaru a zadlužeností, která se, i přes velké zisky z ropy neustále prohlubovala a to nejen díky rozbujelé korupci.

Konec 80. let 19. století charakterizuje mezinárodní vojenský spor mezi Kolumbií a Venezuelou. Byl to konflikt o mocenskou svrchovanost nad Venezuelským zálivem. Mezi zeměmi však nebylo dosaženo žádné dohody. Hospodářská krize, která postihla zemi v letech 1980 – 1990, vyústila následně v politickou krizi. Sám Perez byl přitom obviněn z korupce a svržen a právě vůdce tohoto převratu, Hugo Chávez, byl zvolen prezidentem v roce 1998. Hned po volebním období Rafaela Caldery (1969 – 1974). Chávez spustil tzv. bolívarskou revoluci pro niž vytvořil novou ústavu země. Jeho reformní program byl zaměřen na přerozdělení zisku z ropy mezi nižší sociálně-ekonomicky slabší skupiny obyvatelstva a financování řady sociálních programů, zaměřených na zdravotní péči či vzdělání. V roce 2002 byl krátce odvolán z moci jeho opozicí, v zápětí byl ale podpořen obyvatelstvem a vrátil se zpět k moci. Následně musel také čelit celonárodní ropné stávce, která trvala více než 2 měsíce ke konci roku 2002 a ochromila hospodářství v zemi. Chávez se nicméně dokázal udržet ve funkci a byl dvakrát za sebou opětovně zvolen prezidentem.

2.7.2 Venezuela ve 21.století

Přestože je Venezuela pátá největší ropná velmoc na světě, Chávezův režim ukázal, že s tímto mandátem neumí řádně hospodařit. Za doby jeho vlády dosáhla inflace dosáhla 27% a HDP kleslo o více než 2,5% (r. 2010)^[8].

Venezuela úzce spolupracuje se svými sousedy a státy Jižní Ameriky hlavně v oblasti energetiky. Úzký vztah s Argentinou vyvrcholil setkáním obou prezidentů (Cristina Fernández Kirschner a Hugo Chávez) v roce 2009, kdy si Argentina zajistila kontrolu nad exportem kůží, strojů a drůbeže do Venezuely a naopak import rýže. Do severní Brazílie bylo zavedeno elektrické napětí z Venezuely, aby se vyřešila energetická situace chudé severní Brazílie. Spolupráce těchto dvou zemí je také na bázi ropných ložisek na obou území a dovozu kávových zrn z Brazílie. Venezuela udržuje též velmi dobré vztahy s Ekvádorem, Guyanou a Paraguají. Vztahy s Kolumbií stále zůstávají bez kladného výsledku. Jedním z příčin těchto chladných vztahů byla i velká vlna emigrace Kolumbijců do Venezuely během 70. a 80. letech 20. století, kdy přicházeli do Venezuely za prací jako levná pracovní síla. Imigranti museli čelit

žalostným životním podmínkám, diskriminaci a porušování základních lidských práv. S imigranty přicházely i ozbrojené skupiny, které zahájily mezi zeměmi nelegální obchod s drogami, ropou a zbraněmi, provázený velkou kriminalitou. Obě země se vzájemně často napadají. Spory jsou také podporovány ideologickými rozdíly mezi prezidenty. Zatímco má Venezuela dobré vztahy s Brazílií a Argentinou, Kolumbie je podporována především ze strany USA. Kolumbie následně obviňuje Venezuelu, že prodává zbraně kolumbijským rebelům, což vyústilo v zákaz dovozu automobilů a ropy z Venezuely do Kolumbie. Tyto spory trvají dodnes, avšak nový kolumbijský prezident Juan Manuel Santos (od roku 2010) se snaží o zlepšení jejich vztahů.

2.8 Bolívie

2.8.1 Bolívie v 19. a 20. století

Název státu Bolívie je odvozen od jednoho z nejhlavnějších revolucionářů z doby bojů za nezávislost tohoto státu – Simónu Bolívarovi. Od doby nezávislosti (1825) se Bolívie zmítala ve válkách, nepokojích a vojenských vládách. V letech 1836 – 1839 byla v konfederaci s Peru. Chile Bolívii však v roce 1879 vyhlásilo válku. S Peru pak bojovala proti Chile, ale společenství bylo nakonec poraženo. Bolívie tímto ztratila svá největší naleziště ledku na světě a přístup k moři (viz Ledková poznámka pod čarou č. 3). Bolívijsko-Peruánská konfederace se po válce rozpustila. Díky bohatým nalezištím cínu se začal stát na začátku 20. století ekonomicky rozvíjet. Ve válce s Paraguají opět ztratila část svého území (viz válka o Gran Chaco, poznámka pod čarou 28). Druhou polovinu 20. století provázela Bolívii série krvavých pučů a vojenských diktatur. Proběhlo znárodnění cínových dolů a indiáni dostali volební právo. Situace se zlepšila až v 80. letech 20. století, kdy se vláda demokratizovala.

2.8.2 Bolívie ve 21. století

Prvním civilním prezidentem byl Sánchez de Lozada (2002 – 2003), který podporoval rozvoj ekonomiky a infrastruktury. Nyní v zemi panuje napětí kvůli snaze východu země o vyhlášení autonomie. Velké ekonomické rozdíly mezi východem a západem způsobují špatnou kontrolu nad obchodem s nerostným bohatstvím. Mezi nejdůležitější nerostné suroviny těžené na území Bolívie patří stříbro a cín a také

poloviční světová zásoba ložisek lithia přitahuje do země další zahraniční investory. Znárodnovací tendence bolivijské vlády v čele s prezidentem Evo Moralesem (od roku 2006) však nedovolí přístup zahraničních subjektů na bolivijský trh, jako potencionálních konkurentů vlastních státních firem. V zemi kvete i ilegální obchod s kokainem.

2.9 Peru

2.9.1 Peru v 19. a 20. století

Válka za nezávislost v Peru trvala až do roku 1821. Po vyhlášení nezávislosti zde, podobně jako v Bolívii, probíhaly boje o moc. V této neklidné době vytvořilo Peru a Bolívie konfederaci (viz Paraguayská válka, poznámka č. 3). Prosperity se Peru dočkalo až v 2. polovině 19. století za vlády maršála Ramóna Castilly (1844). Hlavně díky bohaté těžbě guána (ledku) na pobřežních ostrovech. Peru také čelilo válečnému útoku Španělska, jež si nárokovalo některé tichomořské ostrovy. V této době se Peru dočkalo pomoci ze strany Chile a Ekvádoru. Španělé prohráli a z boje se stáhli. Po ledkové válce začalo období obnovy státu. Začátkem 20. století zajistil prezident Augusto Leguía (1908 – 1912; 1919 – 1930) zemi prosperitu, modernizaci Limy, ale také bojoval proti opozici. To skončilo v roce 1930 převratem a následovala období vojenských vlád, které se střídaly s demokratickými vládami až do roku 1980. Poslední vojenské vlády provedly zemědělské reformy, masivní zestátnování a propagovaly protiamerické smýšlení. Země se dostala na pokraj ekonomické krize, což vedlo ke konečnému zavedení demokratického systému v zemi, ta se ale stále prohlubovala. Zadlužování zapříčinilo vznik teroristických skupin, například Světlá stezka³⁴. Teroristické útoky a krize neustupovaly, naopak v 80. letech 20. století dosáhly nejhorší úrovně. Situace se částečně uklidnila nástupem prezidenta Alberta Fujimoriho (1990 – 2000), který sice rozpustil Kongres republiky Peru a podpořil rozvoj korupce, zato ale dokázal zlepšit ekonomickou situaci a definitivně porazit teroristy. Rovněž také prosadil liberální ekonomické reformy a zprivatizoval důležité průmyslové podniky.

³⁴ Sendero luminoso: 1962 radikální teroristické hnutí přívrženců maoismu (komunistická ideologie) v Peru, založené A. Guzmanem. Chtěli dobýt moc cestou „všelidové“ války.

2.9.2 Peru ve 21. století

Ve 21. století se Peru snaží vyrovnat s krizí nejprve pod vedením levicového Alejandrem Toledem (2001 – 2006), dnes v čele s Alanem Garcíou (od roku 2006). Vyváží hlavně měď, zlato, zinek a rybí moučku do zemí Jižní Ameriky (Brazílie, Chile) a do USA a Číny.

2.10 Ekvádor

2.10.1 Ekvádor ve 21. století

Nezávislost na Španělsku si Ekvádor vybojoval v roce 1822. Po tomto aktu se země připojila k projektu Velké Kolumbie (viz kapitola 1.7.1) a po rozpadu tohoto spolku (v roce 1830) se stala republikou. Během 19. století se v čele státu střídali různí autoritářští vůdcové. Hlavním zdrojem pro získání financí byl především vývoz kaka, který měl i velký vliv na vnitřní migraci obyvatelstva, kdy se lidé z hor stěhovali do nížin za prací. Začátek 20. století byl poznamenán spory mezi liberály a konzervativci. Nestabilita pokračovala až do války s Peru v r. 1941, která vyústila z dlouhotrvajícího sporu o kontrolu nad územím v povodí Amazonky. Po několikaměsíčních bojích Peru ovládlo většinu sporného území. Ekvádor se vrátil k populistické ideji. Zásoby ropy z něj udělalo zajímavou lokalitu pro zahraniční těžařské společnosti a druhého největšího vývozce ropy v Jižní Americe. Boje se sousedním státem Peru opět vzplály na konci 20. století kvůli sporu nad územím v jižním Ekvádoru a vyvrcholili ozbrojeným konfliktem v roce 1995. Nepokoje mezi oběma národy vzbudilo v lidech silně nacionalistické myšlení. Nakonec došlo k dohodě v roce 1998 a Ekvádor se musel vzdát části svého území. Zhoršující se ekonomická situace v letech 1997 a 1998, byla způsobena nejen velkým poklesem cen ropy, ale i následky klimatického jevu El Niño³⁵. 70. léta 20. století byla vedena v duchu civilních a vojenských diktatur až do nástupu prvního ústavně zvoleného prezidenta Jaime Róldos Aquilera v roce 1979 (do r. 1981). Po jeho smrti se vlády ujali levicoví prezidenti, kteří byli odhodláni zlepšit situaci především v oblasti ochrany lidských práv a otevřít Ekvádor zahraničnímu trhu.

³⁵ El Niño je rozsáhlá porucha systému mořských proudů a větrů v rovníkové oblasti východního Pacifiku. V periodě asi pěti let zesílí rovníkový protiproud a jeho teplé vody proniknou podél peruánského pobřeží až k poloostrovu Paracas. Zamezí tím výstupu chladných vod z hlubin. Vlivem náhlého oteplení hynou bezobratlí živočichové, ryby i mořští ptáci.

Avšak vzhledem k pokračujícím ekonomickým problémům převzali kontrolu nad kongresem opoziční strany. Teprve v nedávných letech si mohli obyvatelé poprvé v demokratických volbách sami zvolit vládu. (OPATRŇY, J., 1998)

2.9.2 Ekvádor ve 21. století

Největší příjmy přináší do rozpočtu státu především vývoz banánů, ropy, krevet a zlata. V posledních letech i konzervované ryby a květiny. Jediné řešení ekonomické krize na začátku 21. století viděly vlády prezidentů Jamila Mahuada (1998 – 2000) a Gustava Noboa (2000 – 2003) v přechodu ekvádorské měny sucre na americké dolary, ke kterému nakonec nedošlo. I přes částečné zlepšení ekvádorské ekonomiky dosažené mimo jiné globálním zvýšením ceny ropy, žije téměř 40% obyvatel pod hranicí chudoby. Hospodářská situace se sice pomalu, ale přesto stále zlepšuje, hlavně díky fungujícímu exportu zboží a surovin. Hlavními zahraničními investory jsou petrochemické firmy ze Španělska, Brazílie, Číny a Itálie. V současné době se Ekvádor snaží omezit závislost na americkém trhu a soustředí se tak na trhy sousedních zemí. To se odráží v hlavních partnerech dovozu a vývozu, kde kromě USA dominují Kolumbie, Venezuela, Peru, Chile a Brazílie. Dováží z těchto zemí především stroje a zařízení, suroviny a paliva. V současné době vede Ekvádor demokratická ruka Rafaela Correi (od roku 2007).

2.11 Kolumbie

2.11.1 Kolumbie v 19. a 20. století

Po letitých bojích vyhlásila Kolumbie nezávislost v roce 1819. Vznikla Nová Kolumbie (viz kapitola 1.7.1). Území dnešní Kolumbie a Panamy se po rozpadu Nové Kolumbie nazývalo Nová Granada. Dnešní název Kolumbijská republika získala v roce 1886. Výstavba Panamského průplavu v roce 1903 způsobila odtržení Panamy od Kolumbijské republiky. V té době také probíhaly boje mezi jednotlivými politickými stranami v zemi, které vyústily v současnou guerillovou válku. Napětí vyvrcholilo téměř

desetiletým krvavým konfliktem mezi lety 1940 – 1950 známým jako El Bogotazo³⁶. Po tomto boji se násilí v zemi částečně zmírnilo díky sesazení prezidenta a dohodou o společné vládě liberálů a konzervativců. Jejich plán byl založen na sociálních a hospodářských reformách avšak přesto nemohli dosáhnout společné dohody. Problémy v obou, v sociální i hospodářském odvětvích přetrvávaly, vznikly oficiální partyzánské levicové skupiny (např. FARC, ELN, a M-19) a objevuje se také problém drogových kartelů. Nejznámější kartel je vedený Pablem Escovarem. Tyto skupiny často financovaly a ovlivňovaly nezákonné ozbrojené skupiny napříč politickým spektrem celé země a zabraňovaly zlepšení situace.

2.11.2 Kolumbie ve 21. století

V první dekádě 21. století vedl Kolumbii Álvaro Uribe (2002 – 2010). V současné době tyto guerillové spory vyústily v ozbrojený konflikt mezi Kolumbií a Ekvádorem. V roce 2008 Kolumbie zaútočila na FARC³⁷ mající útočiště v Ekvádoru. Následkem bylo přerušení diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi obnovené až na summitu prezidentů v Georgetownu (Guyana) v roce 2010 (viz kapitola 3.4.1)

Co se týká mezinárodních úmluv, jedná Kolumbie, kromě členů Andského společenství (viz kapitola 3.2), také s Chile a Venezuelou. Je rovněž členem Skupiny Rio (viz poznámka pod čarou č. 16). Z vývozních artiklů jsou nejdůležitější především zemní plyn a ropa, cín, zlato, rudy, stříbro a káva. Největším jihoamerickým obchodním partnerem je Argentina. Do země se dováží zejména průmyslové a dopravní zařízení ze zemí především mimo Jižní Ameriku. Od poloviny roku 2010 je hlavou státu Juan Manuel Santos.

3. PŘEHLED POLITICKÝCH A HOSPODÁŘSKÝCH ORGANIZACÍ JIHOAMERICKÉHO KONTINENTU

Tato kapitola bude pojednávat o třech hlavních organizacích a uskupeních, které mají největší vliv na ekonomickou a mezinárodně-politickou scénu ve všech státech jihoamerického subkontinentu. Organizačně jsou podkapitoly o Andském společenství,

³⁶ El Bogotazo: konflikt zapříčiněný vraždou liberálního disidenta Jorge Eléicer Gaitána, kandidáta pro prezidentské volby proti Gabrielu Turbayovi. Gaitán organizoval protesty proti tehdejší politice, která vedla násilné kroky v některých oblastech země.

³⁷ FARC: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Revoluční ozbrojené síly Kolumbie)

MERCOSURu a UNASURu popsány z historického hlediska, větší důraz je ale kladen hlavně na současnou situaci a vliv jednotlivých uskupení na ekonomický a politický vývoj ve sledovaných zemích. Detailnější popis si zaslouhuje kapitola o organizaci UNASUR, jelikož se jedná o v současné době, nejvlivnější faktor mezinárodní scény v daném území. Podrobnější popis vývoje a struktury společenství MERCOSUR již vytvořila ve své bakalářské práci Renata Lexová (2009).

3.1 Hospodářské organizace působící na jihoamerickém kontinentu

Kromě celosvětových organizací jako OSN (Organizace Spojených Národů), WTO (Světová Obchodní Organizace), IMF (Mezinárodní Měnový Fond), WB (Světová banka), OAS (Organizace Amerických států), TIAR (Meziamerická dohoda o vzájemné pomoci), Amazonský pakt, ALCA/FTAA (Celoamerická Zóna Volného Obchodu), OPEC (viz poznámka pod čarou č. 31), ILO (Mezinárodní organizace práce), Interpol, APEC (viz odkaz 8), SELA (Latinskoamerický hospodářský systém), ALADI (Latinskoamerické integrační uskupení), CARICOM (Karibské společenství), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) a v jiných působí na jihoamerickém kontinentu 3 hlavní organizace konkrétně Andské společenství, MERCOSUR a UNASUR.

3.2 Andské společenství (Comunidad Andina – CAN)

Andské společenství (viz příloha 7) je společenství čtyř zemí ležících na území pohoří And – Bolívie, Peru, Ekvádor a Kolumbie, které mají za úkol dosáhnout celkového autonomního a vyváženého rozkvětu prostřednictvím andského, jihoamerického a latinskoamerického sjednocení. Dalším cílem tohoto společenství je prohloubení integrace s ostatními většími světovými trhy, podílení se na společných jednáních s ostatními integračními procesy a na mezinárodní scéně vystupovat jako jeden hlas (PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol., 1999).

Společenství vzniklo podepsáním dohody z Cartagena (Kolumbie) v roce 1969. Složení se během jeho existence měnilo, zakládajícími členy byli i Venezuela a Chile, ti ale z politických důvodů ze společenství odstoupili. Chile kvůli své přílišné uzavřenosti vůči vstupu do jiných trhů, Venezuela za účelem zúčastnit se formování a fungování ve společenství MERCOSUR, jehož pravidla nedovolují členství v jiných mezinárodních

organizacích. Dalším faktorem odchodu Venezuely z Andského společenství byl úzký kontakt Peru a Kolumbie se Spojenými státy.

Zóna volného obchodu a částečně i celní unie byly dovršeny v 90. letech 20. století, avšak státy stále nejsou ochotny ustoupit od svých národních zájmů, což způsobuje vnitřní krizi, která se také projevila vystoupením Chile a Venezuely.

Stejně jako většina mezinárodních organizací má i Andské společenství své vlastní správní orgány, z nichž hlavní jsou Prezidentská rada (složena z prezidentů členských zemí, schází se pravidelně jednou ročně), Sekretariát (se sídlem v Limě v Peru, plní funkci výkonného orgánu Andského společenství, a má tak na starosti každodenní chod Společenství) a Parlament (se sídlem v Bogotě v Kolumbii, který se skládá z 20 zastupitelů – 5 z každé země; stanovuje základní postupy a směry následující integrace). Společenství uzavřelo dohodu umožňující volný pohyb osob mezi členskými státy. Výjimku si však vynutil Ekvádor, který trvá na tom, aby kolumbijští obyvatelé dodali výpis z trestního rejstříku při přechodu hranic.

Vnitřní zájmy Andského společenství v roce 2010 se týkaly zejména sociální politiky. Hlavní body programu obsahovaly boj s chudobou, podvýživou a negramotností, rozvoje venkova a zdravotnictví a také otázky pohlavní diskriminace (nárůst v podpoře pro rovné příležitosti). Rozvoj se také týkal komunikačních médií s cílem přispět k sociální, kulturní a hospodářské integraci všech čtyř zemí. Andské společenství se sice snaží dosáhnout jednotných úmluv a působit jednotně, vnitřní spory mezi jeho členskými státy mu to však nedovolují. Například již zmiňovaný konflikt Ekvádoru a Peru (viz kapitola 1.9.1). Společenství jako celek úzce spolupracuje hlavně s MERCOSUREm. Této spolupráci se budeme věnovat v následující kapitole (3.3). Další příklad působení Andského společenství, tentokrát s pozitivním dopadem se týká příhraničního projektu s Evropskou unií. Jedná se o situaci životního prostředí, která je v důsledku z nekontrolovatelným skladováním odpadu kritická. Bolívie a Peru za podpory Andského společenství požádaly Evropskou unii o spolupráci, která spočívá ve finanční dotaci (ČÍŽKOVÁ, Z., 2008)

3.3 MERCOSUR (MERCOSUL, pt.)

Mercado Común del Sur (šp.); Mercado Comum do Sul (pt.); Společný trh Jihu (viz příloha 8)

vznikl 26. 3. 1991 podepsáním Asunziónské smlouvy^[9] mezi Brazílií, Argentinou, Paraguají a Uruguají. Je to třetí největší integrovaný trh na světě (po americkém a evropském). Jeho úkolem je dosažení volného pohybu zboží, služeb a faktorů výroby, dále vytvoření společného celního sazebníku, sbližování hospodářských politik a sjednocení právních předpisů mezi členy, vytvoření společných pravidel týkající se obchodu s nečlenskými státy (KLEIN, WOLFRAM, F., 2000). I přes pokrok ve vývoji v oblasti obchodu, spolupráce a demokratického vývoje se stále ještě nepodařilo zmírnit chudobu na těchto územích (i když ve zbytku Latinské Ameriky je míra chudoby větší). Vývojovým pokrokům mimo jiné brání také konflikty mezi jednotlivými členskými zeměmi (zejména konflikt mezi Brazílií a Argentinou kvůli obchodním politikám; dalším faktorem byl kolaps argentinské ekonomiky v roce 2001). Krom zakládajících států je členem Venezuela, který podepsala dohodu v roce 2006, avšak oficiálním členem je až od roku 2010. Přidruženými státy jsou členové Andského společenství a Chile. Integrace ostatních zemí by měla vézt k uskupení podobnému Evropské unii. Tato realizace je ale stále nejistá.

Bolívie je tradičně vnímána jako prostředník mezi Andským společenstvím a zbytkem Jižní Ameriky. MERCOSUR má svoje vlastní instituce, přičemž Rada společného trhu představuje ten nejvyšší orgán MERCOSURu. Je složená z ministrů zahraničních věcí a hospodářství všech pěti zemí. Ty se střídají v předsednictví v Radě po 6 měsících. Skupina společného trhu je výkonným orgánem a skládá se z ministerstev zahraničních věcí. Schvalují usnesení navrhovaná Radou a sjednávají dohody s nečlenskými státy a mezinárodními agenturami.

3.3.1 Vztah mezi MERCOSUR a Andským společenstvím

Jednotlivé státy Andského společenství, podobně jako Venezuela chtěly navázat vztahy s MERCOSUREM v době jeho vytváření. Rámcová dohoda podepsaná v roce 1998 v Buenos Aires, stanovuje vytvoření zóny volného obchodu mezi oběma uskupeními, čehož nebylo dosaženo ve stanoveném termínu kvůli vnitřním neshodám a navíc kvůli devalvaci brazilského reálu. Jediná Brazílie ze MERCOSURu se rozhodla v jednáních pokračovat. Dohoda vstoupila v platnost v roce 2004 – pouze mezi MERCOSUREM, Kolumbií, Ekvádorem a Venezuelou. Peru si jako samostatný stát sjednal vlastní dohodu s Brazílií. Postupně se připojily i ostatní státy MERCOSURu. I

přes individuální přístup států uzavírání dohod o volné zóně obchodu se podařilo dosáhnout shody a nyní státy obou uskupení působí jako přidružené samy sobě.

3.4 UNASUR

La Unión de Naciones Suramericanas; Unie jihoamerických národů (viz příloha 9).

UNASUR je organizace, která vznikla spojením dvou stávajících celních unií MERCOSUR a Andského společenství a rovněž státy Chile, Guyana a Surinam. Ustavující smlouva byla podepsána 23. 5. 2008^[10] na summitu prezidentů států v Brasílii, hlavním městě Brazílie. Tento projekt má v budoucnosti zahrnovat většinu států Jižní Ameriky. Jedná se o nadnárodní organizaci, která by měla fungovat na podobné společné bázi jako Evropská unie. Členské státy by měly užívat stejnou měnu sucre, řídit se podle jednotné ústavy a jednotlivé orgány správní a finanční moci by měly sídlit v různých členských státech, například ústředí administrativy v Quito (Ekvádor), parlament v Cochabamba (Bolívie), centrální banka v Caracasu (Venezuela). Hlavními body smlouvy jsou politická a diplomatická koordinace, prohloubení vztahů mezi MERCOSUREm, Andským společenstvím a Chile prostřednictvím zavedení oblasti volného obchodu, celková ekonomická a komunikační integrace a rozvoj zemědělství, vědy, vzdělání a kultury, vzájemná spolupráce mezi společenstvími^[10].

Na rozdíl od Evropské unie UNASUR nevzniká pouze za účelem dosažení jednotného trhu, ale hlavními body smlouvy jsou^{[11]38}:

- 1) Intenzivnější politický dialog;
- 2) Vymýcení chudoby, překonání sociální nerovnosti v regionu;
- 3) Boj s negramotností a uznání studijních kvalifikací napříč členskými státy;
- 4) Podpora udržitelných zdrojů v regionu;
- 5) Rozvoj infrastruktury;
- 6) Ekonomická integrace prostřednictvím přijetí mechanismů, které jsou v souladu s hospodářskými politikami členských států;
- 7) Ochrana biologické rozmanitosti, vodních zdrojů a ekosystému a boj proti příčinám a důsledku změny klimatu;
- 8) Dosažení spravedlivé integrace (překonání asymetrie);

³⁸ Vlastní volný překlad

- 9) Dosažení jihoamerických občanství, které by vedlo k posílení jihoamerické identity;
- 10) Všeobecný přístup k sociálnímu a zdravotnímu zabezpečení;
- 11) Spolupráce v oblasti integrace, dodržování lidských a pracovních práv;
- 12) Obchodní a hospodářská spolupráce za účelem dosažení pokroku a upevnění inovativního, dynamického, průhledného, spravedlivého a vyváženého přístupu podpory růstu a ekonomického rozvoje, překonávání sociálních rozdílů a vytváření dobrých životních podmínek ve všech sociálních vrstvách, snížení chudoby;
- 13) Průmyslová a výrobní integrace s důrazem na malé a střední podniky, družstva a další formy výrobních organizací;
- 14) Politika vývojových a technologických inovací;
- 15) Podpora kulturní rozmanitosti;
- 16) Účast občanů na ztvárnění americké politiky a integrace jihu;
- 17) Boj proti terorismu a korupci, řešení problémů obchodu s drogami a s ručními lehkými zbraněmi, dále boj proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, dosažení odzbrojení, nešíření jaderných zbraní a zbraní hromadného ničení;
- 18) Spolupráce soudních orgánů členských států UNASUR;
- 19) Výměna informací a zkušeností s obranou;
- 20) Posílení veřejné bezpečnosti.

Vytvoření zóny volného obchodu na celém jihoamerickém kontinentu (tzv. SAFTA) prosazovala hlavně Brazílie. Návrh byl přijat většinou dotčených států. Jednání se ale musela odložit z důvodu domácí ekonomické krize v Brazílii na konci 90. let 20. století. Intenzivní jednání se obnovila v roce 2000, kdy se konal historicky první summit jihoamerických prezidentů v Brasílii. Tyto summity se 3x zopakovaly a až v roce 2004 v peruánském Cuzcu byla vyhlášena deklarace a vytvořeno Jihoamerické společenství národů (CSN). Na této deklaraci se podílely státy MERCOSURu, Andského společenství, Chile, Guyana a Surinam. Poslední dva zmiňované státy mohou v UNASURu působit částečně negativně (v ohledu zpomalování integračního procesu), protože z pravidla nebývají politicky přiřazovány k jihoamerickému kontinentu (jedná se o bývalé kolonie Velké Británie a Nizozemí, nikoli Portugalska nebo Španělska), i přes jejich geografickou polohu.

3.4.1 Institucionální struktura Unasuru

Nejvyšším orgánem UNASURu je Rada hlav států a vlád. Má za úkol determinovat směry, kterými by měl UNASUR projít. Schůzky nejvyšších představitelů členských států probíhají jednou ročně. V čele je vždy jeden předsednický stát, jehož hlavními úkoly jsou příprava programu jednání Rady, reprezentace UNASURU na mezinárodní scéně a podpisy mezinárodních smluv. Předsednictví trvá jeden rok. Poslední summit se konal v listopadu 2010^[13]. V jeho průběhu došlo k předání předsednictví Guyaně v čele s prezidentem Bharrat Jagdeoem (od roku 1999; po předchozím předsednictví Ekvádorce Rafaela Correa). Dalším bodem tohoto jednání bylo schválení balíku opatření proti státům, kde by mělo dojít k násilnému porušení demokratického řádu – tzv. „Demokratický protokol“. Došlo také k obnovení diplomatických vztahů mezi Kolumbií a Ekvádorem (viz kapitola 1.10.2), které byly přerušeny v roce 2008 z důvodu vojenského napadení ekvádorského území Kolumbií.

Další institucí je Rada ministrů zahraničních věcí členských států UNASUR, která realizuje schválené rezoluce Radou hlav států a vlád. Dále mimo jiné předkládá návrhy na rozhodnutí Radě hlav států a vlád, koordinuje postoje UNASURu vůči jihoamerické integraci a schvaluje rozpočet společenství.

Důležitou institucí je rovněž Rada delegátů, která má za úkol zajistit kompatibilitu mezi UNASUREm a ostatními regionálními integračními procesy. Její funkce je založena na koordinaci a kontrole aplikace schválené legislativy jednotlivých kroků UNASURu.

Posledním orgánem je Generální sekretariát sídlící v Quitu (Peru). Jeho hlavní činností je podpora ostatních institucí UNASURu. Generální sekretariát také připravuje a navrhuje roční rozpočet, který je pak schvalován Radou delegátů. V čele má generálního tajemníka³⁹.

3.4.2 Činnosti UNASURu

Vzhledem k tomu, že je UNASUR v raném stádiu svého působení a jeho činnosti a kompetence ještě nejsou stabilizovány a jsou pouze v teoretické podobě,

³⁹ Tento post spravoval Argentinec Néstor Kirshner, až do jeho smrti v roce 2010. Jeho následník prozatím nebyl zvolen.

jejich uvedení do praxe je odhadováno v blízké budoucnosti. UNASUR se však již nyní snaží působit a vyjadřovat svůj pohled na dění ve světě jako celek. Příkladem bylo zavedení kolumbijských vojenských základen, na kterých by působila americká armáda v roce 2009. Byl to jeden z bodů summitu Rady prezidentů a hlav států v srpnu roku 2009. Vzhledem k nejednotnosti postavení jednotlivých států k této situaci (Venezuela, Ekvádor a Bolívie proti, Uruguay, Chile a Paraguay pro, Peru, Argentina a Brazílie vyjádřilo neutrální stanovisko), se nepodařilo zaujmout jednotný postoj. Dokazuje to ale, že státy nejednaly samy za sebe jednotlivě, ale snaží se pomocí politického dialogu dosáhnout kompromisu.

V současné době existuje tzv. Akční plan^[14], ustanovující 3 základní cíle, které by se měly uskutečnit v letech 2009 – 2011 v rámci společenství. První cíl Akčního plánu je vytvořit a dohodnout se na hlavních směrech politiky sociálního rozvoje, formovat své rozhodnutí a prioritu programu UNASUR. Jedním z úkolů je posouzení dopadu globální krize na členské státy; výsledek je pozitivní. Podle Bharrata Jagdeo se globální ekonomická krize států Jižní Ameriky dotkla jen minimálně. Naopak, některé země zaregistrovaly hospodářský růst. Zdůraznil také důvod, proč tomu tak je – Jižní Amerika rozvíjí svojí vlastní domácí politiku a neupíná se na světové instituce, jako je Mezinárodní měnový fond, nebo Světová banka. První cíl také zahrnuje podporu politiky sociálního rozvoje a ratifikaci dohody o sociálním zabezpečení v zemích UNASURu.

Cílem číslo 2 je podporovat a poskytovat prostor pro výměnu zkušeností o osvědčených postupech prostřednictvím systematizace databáze v oblasti sociální politiky. Třetím cílem je podporovat dohody o spolupráci zejména v rámci politiky sociálního rozvoje, chudoby a nerovnosti v příhraničních oblastech.

ZÁVĚR

Všechny kolonie španělského a portugalského království v Jižní Americe si vybojovaly nezávislost na začátku 19. století. V těchto bojích jim veleli Simón Bolívar a José de San Martín. V 70. letech 20. století získaly samostatnost i další, do té doby evropské kolonie, Guyana (nezávislá na Spojeném Království od roku 1966) a Surinam (nezávislá na Nizozemí od roku 1975).

Od vyhlášení nezávislosti musely všechny státy Jižní Ameriky čelit ještě několika válkám (Válka Trojitě aliance a válka v Pacifiku), četným diktátorským režimům, vnitřním nepokojům, celosvětovým i jihoamerickým krizím, chudobě, otrokářství a v neposlední řadě útlaku základních lidských práv a svobod. Je evidentní, že mnoho z těchto situací v zemích stále ještě přetrvávají a zůstávají jako jedno z ožehavých témat na současné politické scéně. I přesto však všechny tímto dotčené státy neztrácejí naději a hledají způsob jak minimalizovat výskyt a počet těchto negativně působících jevů. Jednotlivé státy pomalu, ale jistě zjišťují, že východisko nelze nalézt v samostatném jednání. Proto se trend sjednocování a zúžení politického dialogu, se kterým jsme se mohly setkat například v Evropě, přesunul v současné době právě i do Jižní Ameriky. To vede k zakládání a vzniku různě zaměřených nadnárodních organizací. V Jižní Americe sledujeme na přelomu 20. a 21. století vznik tří takovýchto organizací (Andské společenství, MERCOSUR, UNASUR).

Otázkou ale zůstává, zda se jim podaří přes téměř chybějící dopravní infrastrukturu, nekonečné vzdálenosti, těžce dostupné nerostné bohatství, přes stále narůstající chudobu, přes rozdíly mezi jednotlivými jihoamerickými politikami a kulturou dosáhnout celkové jednoty a napomoci k eliminaci právě těchto jevů.

Andské společenství je pravým důkazem toho, jak těžkým úkolem je dovršení tohoto cíle. Různorodost a vnitřní nepokoje, rozrůstající v ty mezinárodní (příklad Kolumbie, Ekvádor a Venezuela) jeho členských států znemožňuje existenci tohoto celku bez sporů a zabraňuje hlubší integraci. Poněkud úspěšnější se zdá být uskupení MERCOSUR. Jeho hlavním principem je totiž spolupráce na základě mezinárodního obchodu, to znamená, že státy se v jeho rámci snaží nalézt kompromis v mezinárodním dialogu, který by vyšel nejvýhodněji pro všechny. Avšak i zde se setkáváme se spory, neboť ve hře jsou totiž státy různých velikostí. Hlavně dvě největší země v oblasti – Argentina a Brazílie. Obě touží po moci a obě si diktují nejnáročnější podmínky. Zda je založení společenství UNASUR v roce 2008 řešením celé této složité situace se teprve

ukáže. Jeho rané stádium zatím ukazuje dobrou vůli všech států k vzájemné spolupráci. Není ale jisté, jestli tato vůle přetrvá. Přiklání se dvěma největším zemím směrem k Chávezovu (prezidentu Venezuely) na pohled milosrdnému levicovému režimu, který má v poslední době značné ekonomické problémy, by mohlo výrazně zpomalit vývoj této organizace. Dalším negativním faktorem jsou neukojitelné příhraniční spory Venezuely a Kolumbie.

Odmítání vstupu na americký trh by se mohlo zdát v dnešním světě rovné odtržení od celosvětového ekonomického dialogu. Nicméně se ukázalo jako výhodné při vyvrcholení ekonomické krize, jež se z tohoto důvodu států Jižní Ameriky téměř nedotkla. Předpokládá se tedy, že tento postoj vůči USA přetrvá a země se budou soustředit především na obchody mezi sebou. S Evropskou unií jsou obchody prozatím prováděny v rámci bilaterálních dohod. Užší vztahy těchto dvou nadnárodních organizací nejsou za současných podmínek⁴⁰ uskutečnitelné. Důležitou součástí ve vývoji těchto vztahů hraje zejména pozice Španělska a Portugalska, které mají se státy Jižní Ameriky velmi dobré styky, jež jsou podpořeny minimální jazykovou bariérou a společným historickým vývojem. Mohly by tedy do budoucna zprostředkovat vztahy nejen s Jižní, ale i se Střední Amerikou v rámci Iberoamerických summitů. Členy těchto shromáždění jsou Španělsko a Portugalsko a jejich bývalé kolonie ve Střední a Jižní Americe. Představitelé těchto států se schází na zasedáních a summitech a řeší konkrétní situace a vývoj vztahů mezi nimi, jak jej vidí v budoucnu. Pro Evropskou unii je tento spolek velmi důležitý pro spolupráci s latinskoamerickým regionem.

⁴⁰ Evropská unie se soustředí na vývoj trhu USA a v poslední době také směřuje do Číny

RESUMEN

Historia de los países de América del Sur como los conocemos hoy se data en los inicios del siglo XIX. Siguiendo tiempos de guerras civiles, varias dictaduras, corriendo riesgos, sobreviviendo las crisis internas y mundiales, y mucho más, los países de América del Sur se convirtieron en una región, como la conocemos hoy. Hay países grandes y poderosos como el de Brasil, países pequeños y pobres, como el de Guyana. Hay mucha diversidad entre los países mismo teniendo una evolución similar. En el inicio tenían el mismo objetivo – ponerse independientes de España y Portugal (en caso de Guyana de Gran Bretaña y Surinam de Holanda, en los años 70 del siglo XX).

Desde las declaraciones de independencia de los países de la América del Sur siguió según sus reglas, no obstante, se pueden observar ciertas igualdades. Los países de Cono del Sur en los que la lengua oficial es el español (Chile, Argentina, Uruguay, Paraguay) siguieron con las luchas y guerras civiles, con las dictaduras, las separaciones y las unificaciones. Brasil inició con un imperio bajo la mano de Pedro I, y el noroeste del subcontinente formó un conjunto conocido como Gran Columbia. De todos modos, en cuanto a las posibilidades del desarrollo social, económico o mercantil que tenían esos países en aquella época, había mucha diferencia. Chile que era rico en el nitrógeno y el cobre, Brasil que tenía su caña de azúcar, Argentina y Uruguay que cultivaban el ganado de una calidad que no tenía competencia, entonces, estos países tenían problemas comerciales. Sin embargo, sufrían otros problemas. Brasil no quería llevar al cabo el esclavismo y el mercado con los esclavos, Chile y Argentina sufrieron varias dictaduras desastrosas, o de aporte. A Paraguay le perjudicó mucho la Guerra de la Triple Alianza, en la que perdió una parte de su territorio y un gran número de la población masculina, entre otras cosas. Hoy en día, algunos de estos países todavía siguen con las relaciones guerreras entre ellos. Venezuela y Colombia no pueden llegar a un acuerdo respecto al asunto de fronteras, donde se reconoce una enorme migración de criminalidad (las así llamadas “guerrillas”).

Evidentemente, la situación en la América del Sur ha mejorado notablemente a lo largo de los siglos XIX y XX. No obstante, hay hechos negativos comunes a todos estos países, con los que hoy en día sus gobiernos tienen que enfrentarse. Uno de los problemas graves es la pobreza. Hay regiones donde la gente vive con menos de 2 dólares por día. Otro problema significativo es el mal aprovechamiento de la riqueza en los recursos naturales que se pueden encontrar en el territorio. Algunos países están

todavía recuperándose de las dictaduras recién acabadas. Además, con la llegada de Hugo Chavez, Venezuela está pasando por una dictadura de izquierda.

En cuanto al producto interior bruto, el país más rico económicamente es Chile. Los ingresos de este país son en mayoría de industria metalúrgica e inversiones extranjeras. Chile tiene la puerta de su mercado bien vigilada y se preocupa de los candidatos de entrada en su mercado. Así podemos decir que la economía chilena sobrevive por sí misma y Chilenos saben bien como manejar con el dinero que ganan. Por otro lado, Brasil, o Venezuela tan grandes y ricos en los recursos naturales (en el caso de Brasil se trata de la exportación del café y cana de azúcar, los recursos del petróleo de Venezuela son tan altos que el país se encuentra en el cuarto lugar en el mundo entre los exportadores del petróleo), y junto con ellos Argentina, el mayor exportador de la carne vacuna, se enfrentan a un estado de una gran pobreza. Los conflictos actuales entre Colombia y Venezuela, la fuerza de guerrillas y de los grupos narcotráficos y la corrupción, son otros rasgos que tienen una influencia negativa en los países de la América del Sur.

La situación actual por la que están pasando todos estos países no trae resultados positivos, y ellos están conscientes de ello, por eso buscan una manera de la resolución. No obstante, hay muchos factores, mencionados más arriba, que intervienen y hacen las soluciones más complicadas. La tendencia de resolver estos problemas vía cooperación, que hemos podido ver en la formación de Unión Europea, se transfirió a la América del Sur y se reflejó en las creaciones de varias organizaciones en forma de la cooperación internacional, que tienen como objeto la eliminación los elementos negativos. Así podemos fijarnos en tres organizaciones creadas en el subcontinente - dos regionales (Comunidad Andina, MERCOSUR), y una (UNASUR) que incluye todos los países exepcto Guyana Francesa.

La Comunidad Andina es una organización que tiene por objeto una integración regional en la América Latina con el mercado común y el libre movimiento de personas. Sin embargo, la tarea no ha sido fácil siendo su miembro también el país tan inestable como Bolívia, conocida como la “capital de cocaína”. Mucha criminalidad causó discursos y peleas entre los países y varios conflictos. Aún así, la comunidad funciona como una unidad en diálogo. Bolívia tradicionalmente es considerada como una conexión entre la Comunidad Andina y la segunda organización – MERCOSUR.

MERCOSUR (Mercado Común del Sur) es una organización que funciona en base del mercado común con reglas válidas en todos los países miembros. Con la

entrada de Venezuela a la organización el año pasado (2010), los países se orientan a una cooperación en cuanto a la orientación al petróleo. Sin embargo, Uruguay no está contenta con este trato. Está en contra del régimen del Hugo Chávez. Su régimen y economía muy baja en prosperidad en últimos años pueden impedir el próximo desarrollo de la organización. Los ricos recursos del petróleo atraen a los dos gigantes – Brasil y Argentina a cooperar con la izquierda de Chávez.

La más nueva organización que está todavía en el estado de creación es UNASUR. UNASUR representa todos los países de la América del Sur menos Guyana Francesa. Incluye países tanto grandes, como pequeños, países influidos por EE.UU, o países que cooperan con Cuba; los países de diferentes culturas y evolución histórica. Los países que dedican su economía a diferentes sectores económicos y los países, que tienen algunos fines en común: paz y prosperidad, reducción de pobreza, y la unidad. UNASUR está inspirada por la Unión Europea. En forma democrática quiere unir los países para impedir más violencia en las calles, eliminar la existencia de tanta pobreza que hay. Algunos países están muy bien conocidos negativamente por su alto nivel de corrupción. Esto será, según mi opinión, el problema que va a impedir a conseguir los objetos del mercado. Sin la corrupción no sería tan difícil luchar contra la criminalidad y el tráfico de drogas. Sin luchar contra la corrupción, la comunidad UNASUR no va a cumplir sus fines principales por los cuales fue creada. Por lo tanto, debería exponer una metódica de eliminar la corrupción en las políticas altas de los países miembros.

En total podemos ver un esfuerzo de parte de cada país suramericano de luchar contra factores negativos que impiden el próximo desarrollo de ellos. En próximos años habrá unos resultados, y vamos a esperar que sean positivos o neutrales.

RESUMÉ

Spanish and Portuguese colonies in South America got their independency at beginnings of 19th century. Main leaders of the battles were Simón Bolívar and José de San Martín. Guyana and Surinam declared their independencies on UK and Netherlands during the 70th years of 20th century. Since their independencies, all countries had to deal with many wars (War of the Triple Alliance and the War in Pacific), many totalitarian regimes, internal conflicts, worldwide and South American crises, poverty, slavery and compression of the basic human rights and liberties. It is evident, that many of those situations have been still stubble and have been one of the critical topics on the political scene nowadays. All countries found out that the solution can't be found by individual acting. Therefore the unification of political dialogue, which we could see in form of European Union for instance, transfered into South America. These actions lead to foundation of several supra-national organizations. There were held 3 of those foundations in South America. Two are based on regional level and the newest one includes all countries on the subcontinent.

Now the task stands on passing problems like missing infrastructure, never-ending distances, and problems with approaching of mineral resources, passing through rising of poverty, over differences between different south-american policies and cultures and achieving unification and helping in eliminating of those phenomenon.

Andean Community is the right evidence what a difficult task it is. Heterogeneity and inner conflicts that grow into the international (i.e. Columbia, Ecuador and Venezuela) of its member states impede the existence of such organization without any kind of broil and don't let a deeper integration to happen. A little bit more successful seems to be MERCOSUR. Its main aim is to cooperate on the level of international business. It means, that the member countries try to find the most lucrative compromises for all sides. However, even here we can find some arguments as it includes countries of different sizes. For instance, two largest countries in the region – Argentina and Brazil. Both long for the power and both require the most difficult conditions. Is foundation of UNASUR the solution of all those problems? It can't be defined yet since it has been in its early-maturing stadium. All member states have proven a will of mutual cooperation. It still isn't sure if the will is only temporary or it is that strong that will help to improve above mentioned problems. Directing two strongest countries into Chavez's leftist regime, that has suffered some economical issues lately,

could be a striking factor of the evolution of this organization. Another negative factor is insatiable border conflicts of Venezuela and Columbia.

Refusing of penetrating into American market could seem as a distance of worldwide economic dialogue. However it proved advantages when dealing with global economical crisis. The southern countries proved being almost untouched by the crisis. Therefore this orientation of their market should be stable in the near future. The concentration of their market will most probably be internal and between member countries of UNASUR. Commercial relations with the European Union are on different bilateral level. Closer relations of these supra-national organizations are not pursuable. An important position in this case have Spain and Portugal, by having very good relations with South American countries. Those relations could provide better communication not only with South America but even with Central America in terms of Iberoamerican community. Its member countries are Spain and Portugal and all their former colonies in Central and South America. Their representatives meet on regular meetings and summits and discuss concrete situation and evolution of relations between them. This community is very important for European Union for the communication with the region of Latin America.

PŘÍLOHY

Příloha 1

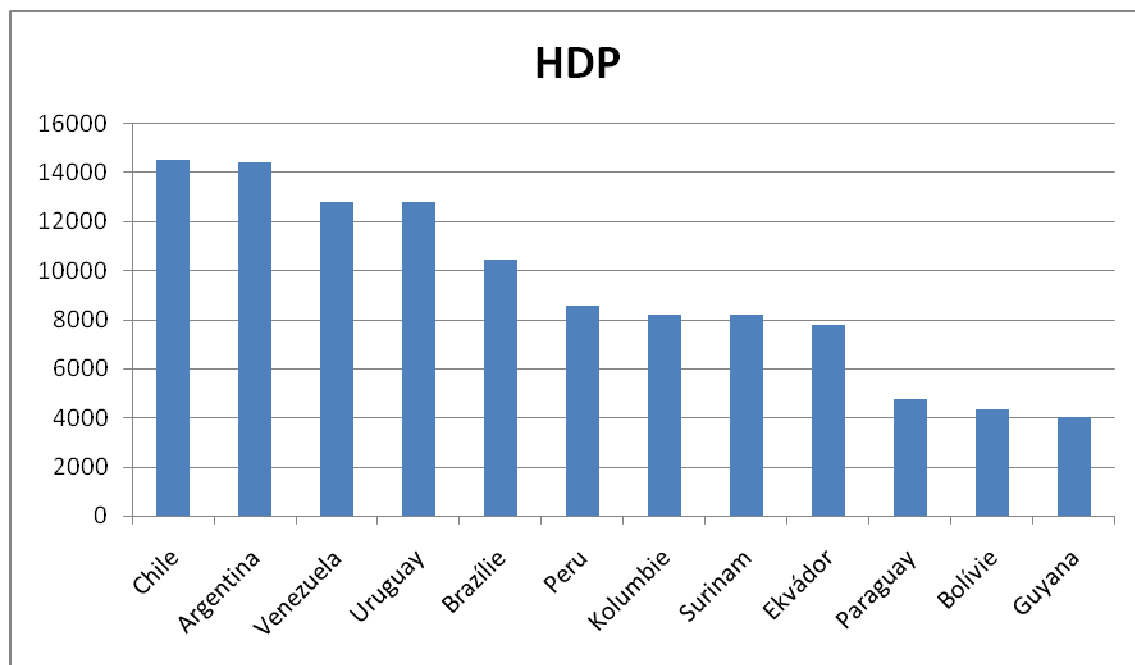

Obr. 1. Území Jižní Ameriky s vlajkami a hlavními městy^[15]

Příloha 2.

Země	Rozloha km ² (mil)	Populace (mil)	HDP na osobu	výdělek pod \$2/den (%)	Hlava státu (od-do)
Chile	0.75	17.0	14529	2.4	Michelle Bachelet (06-10)
Argentina	2.79	40.1	14408	11.3	Cristina Fernández (07-11)
Venezuela	0.91	28.6	12806	10.2	Hugo Chávez (99-13)
Uruguay	0.18	3.3	12785	4.5	José Mujica (10-15)
Brazílie	8.51	192.3	10466	12.7	Dilma Rousseff (od 2011)
Peru	1.28	29.1	8594	18.5	Alan García (06-11)
Kolumbie	1.14	45.2	8229	27.9	Juan Manuel Santos (od 2011)
Surinam	0.16	0.52	8188	27.2	Dési Bouterse (od 2011)
Ekvádor	0.28	14.1	7786	12.8	Rafael Correa (07-13)
Paraguay	0.41	6.3	4786	14.2	Fernando Lugo (08-13)
Bolívie	1.10	9.9	4345	30.3	Evo Morales (06-14)
Guyana	0.21	0.76	4029	16.8	Bharrat Jagdeo (99-11)
Francouzská Guyana	0.09	0.18	n/a	n/a	Nicolas Sarkozy

Tab. č. 1 ^[15]

Graf č. 1 Rozdělení zemí Jižní Ameriky dle HDP ^[15]

Příloha 3.

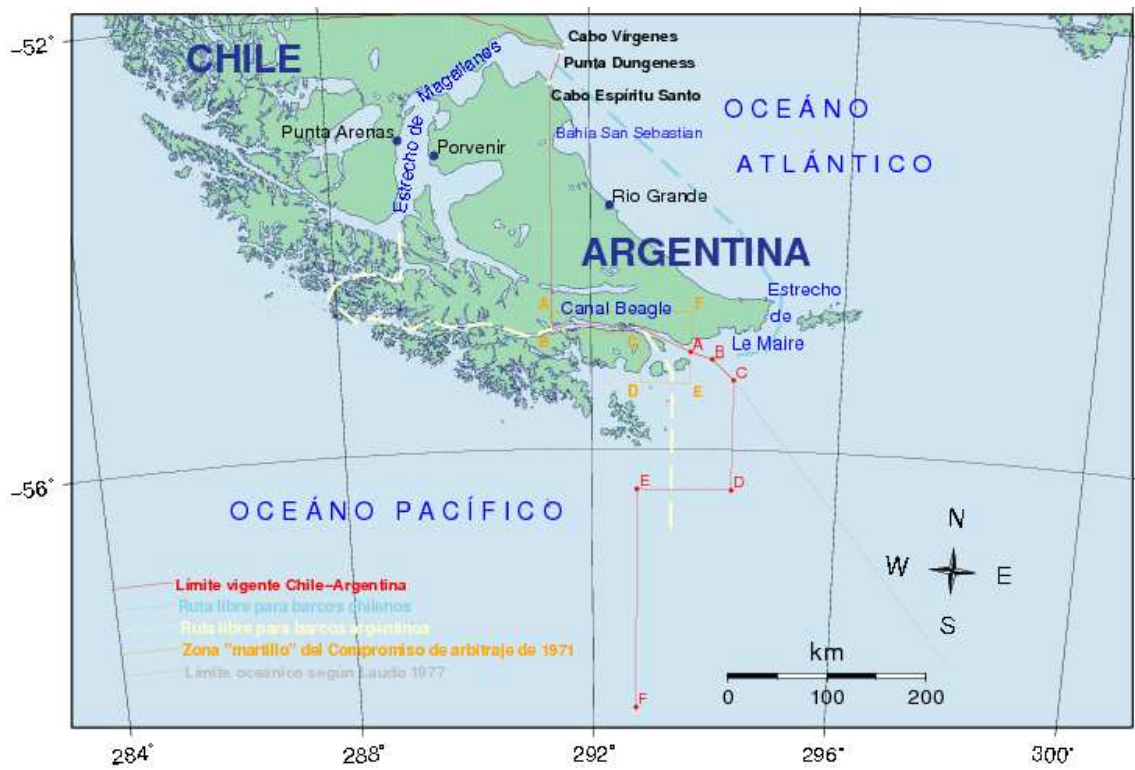
Obr. 2 Augusto Pinochet^[16]

Příloha 4.

Obr. 3 Juan Perón ^[17] ()

Příloha 5.

Obr. č. 4 Hranice Argentiny a Chile podle Tratado de Límites 1881^[18] (zdroj:

http://es.wikipedia.org/wiki/Tratado_de_1881_entre_Argentina_y_Chile)

Červeně je označena platná hranice

Modré jsou prostory, kde se mohly pohybovat chilské lodě

Bílé jsou prostory, kde se mohly pohybovat argentinské lodě

Šedě je označena hranice mezi státy v oceánu

Příloha 6

Obr. č. 5 Juscelino Kubitschek^[19]

Příloha 7

Obr. č. 6 Členské státy Anského společenství k roku 2011

Příloha 8

Obr. č. 7 Členské státy MERCOSURu k roku 2011

Příloha 9

Obr. č. 8 Členské státy UNASURu k roku 2011

ODKAZY

- [1] <http://www.census.gov>
- [2] www.businessinfo.cz
- [3] www.latinska-amerika.cz
- [4] www.censo2010.indec.gov.ar
- [5] www.latindailyfinancialnews.com
- [6] <http://panama.xf.cz/historie/>
- [7] http://www.venezuelatuya.com/biografias/guzman_blanco.htm
- [8] <http://www.rozhlaz.cz>
- [9] <http://www.mercosur.int>
- [10] <http://www.pptunasur.com>
- [12] <http://www.comunidadandina.org/>
- [13] <http://actualidad.rt.com/>
- [14] <http://www.unasur-social.org/>
- [15] <http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/>
- [16] <http://www.smh.com.au/>
- [17] [http://warnerbros.pbworks.com/w/page/9771517/The-Big-Sleep-\(1946\)](http://warnerbros.pbworks.com/w/page/9771517/The-Big-Sleep-(1946))
- [18] http://es.wikipedia.org/wiki/Tratado_de_1881_entre_Argentina_y_Chile
- [19] <http://objetivocarolmidori.blogspot.com/2010/09/juscelino-kubitschek-de-oliveira.html>

ZDROJE

Tištěné zdroje:

BETHELL, L. (2003): Historia de América Latina. América Latina Independiente 1820 – 1870. Barcelona

BETHELL, L. (2009): Historia de América Latina. América del Sur, 1870 – 1930. Oxford

BETHELL, L. (2009): Historia de América Latina. El cono Sur desde 1930

CHALUPA, J. (2006): Chile. Praha. Libri

KLÍMA, J. (2003): Brazílie. Praha. Libri

PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol. (1999): Encyklopedie moderní historie. Praha. Libri

OPATRŇÝ, J. (1998): Amerika v proměnách staletí. Praha. Libri

ANONYM (1999): Encyklopedie Diderot

KLEIN, WOLFRAM, F. (2000): El Mercosur: empresarios y sindicatos frente a los desafíos del proceso de integración. Caracas. Ed. Nueva Sociedad

PUEYO, L., REY CARLO, E. (2000): Mercosur, nuevos ambitos y perspectivas en el desarrollo del proceso de la integración. Buenos Aires. Ciudad Argentina

MIČKOVÁ, K., FILIPOVÁ, L., VANČURA, M. (2007): Regionální geografie Ameriky pro studenty učitelství zeměpisu pro základní školy. České Budějovice. Pedagogická fakulta.

Tištěné časopisy:

Mezinárodní politika: Ročník XXXII 10/2008, 4/2008, 6/2008, 12/2008, Ročník XXXIII 3/2009, Ročník XXXIV 1/2010, Ústav mezinárodních vztahů

Deník El País

Internetové zdroje:

<http://www.mercosul.gov.br>, Oficiální portál MERCOSUR

<http://www.comunidadandina.org>, Oficiální portál Andského společenství

<http://www.pptunasur.com/>, Oficiální portál UNASUR

www.elpais.com, Oficiální portál deníku El País

www.iir.cz, Oficiální portál Ústavu mezinárodních vztahů

<http://www.census.gov>, Mezinárodní statistický portál

www.businessinfo.cz, Portál s informacemi pro mezinárodní obchod

www.latinska-amerika.cz, Portál s informacemi pro obchod s Latinskou Amerikou

www.censo2010.indec.gov.ar, Oficiální portál sčítání lidu v Argentině 2010

<http://www.latindailyfinancialnews.com/>, Oficiální portál latinskoamerického deníku LDFN

<http://www.rozhlas.cz>, Oficiální portál Českého Rozhlasu

<http://www.monografias.com/trabajos35/proceso-democratico-venezuela/proceso-democratico-venezuela.shtml>